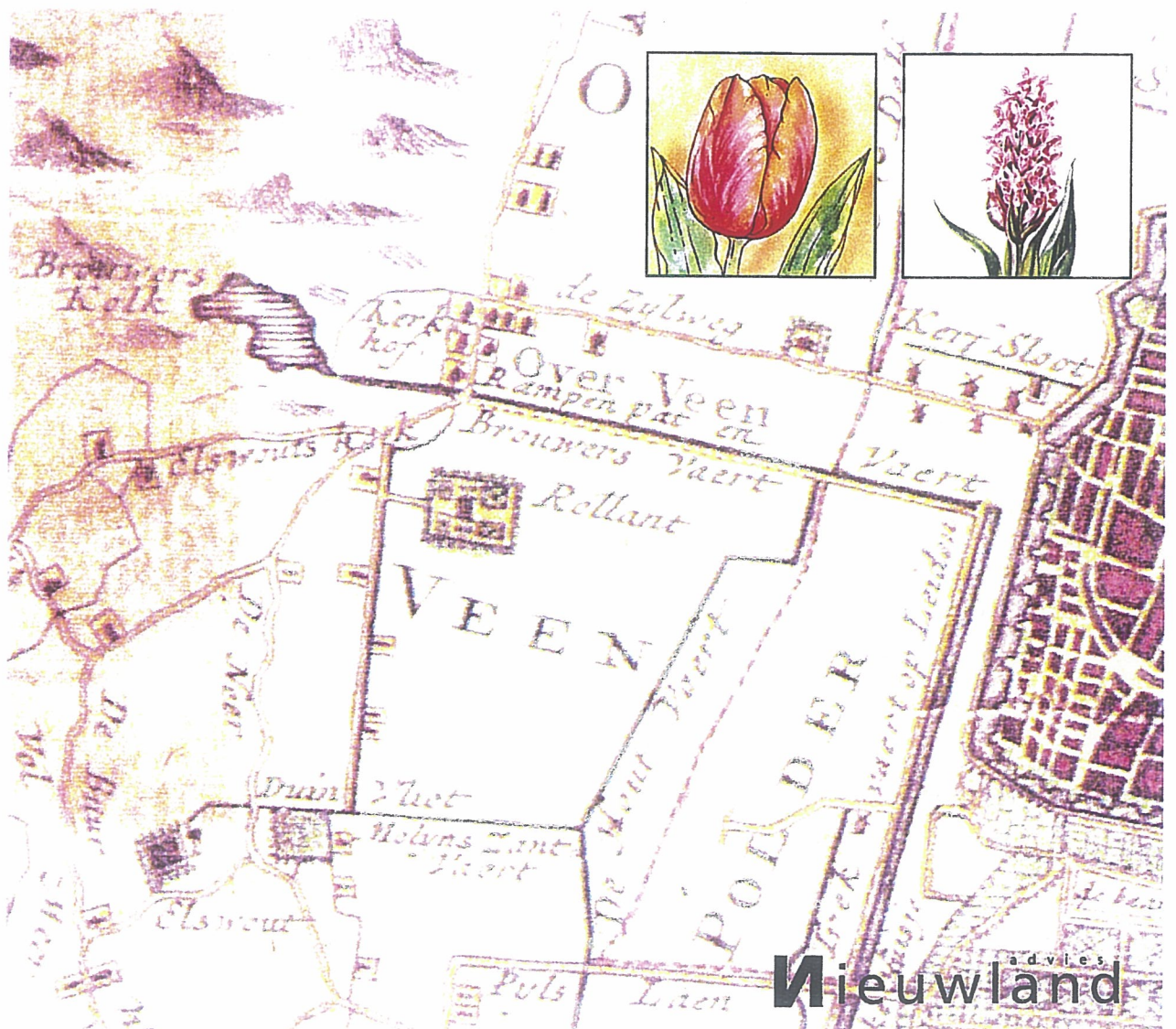

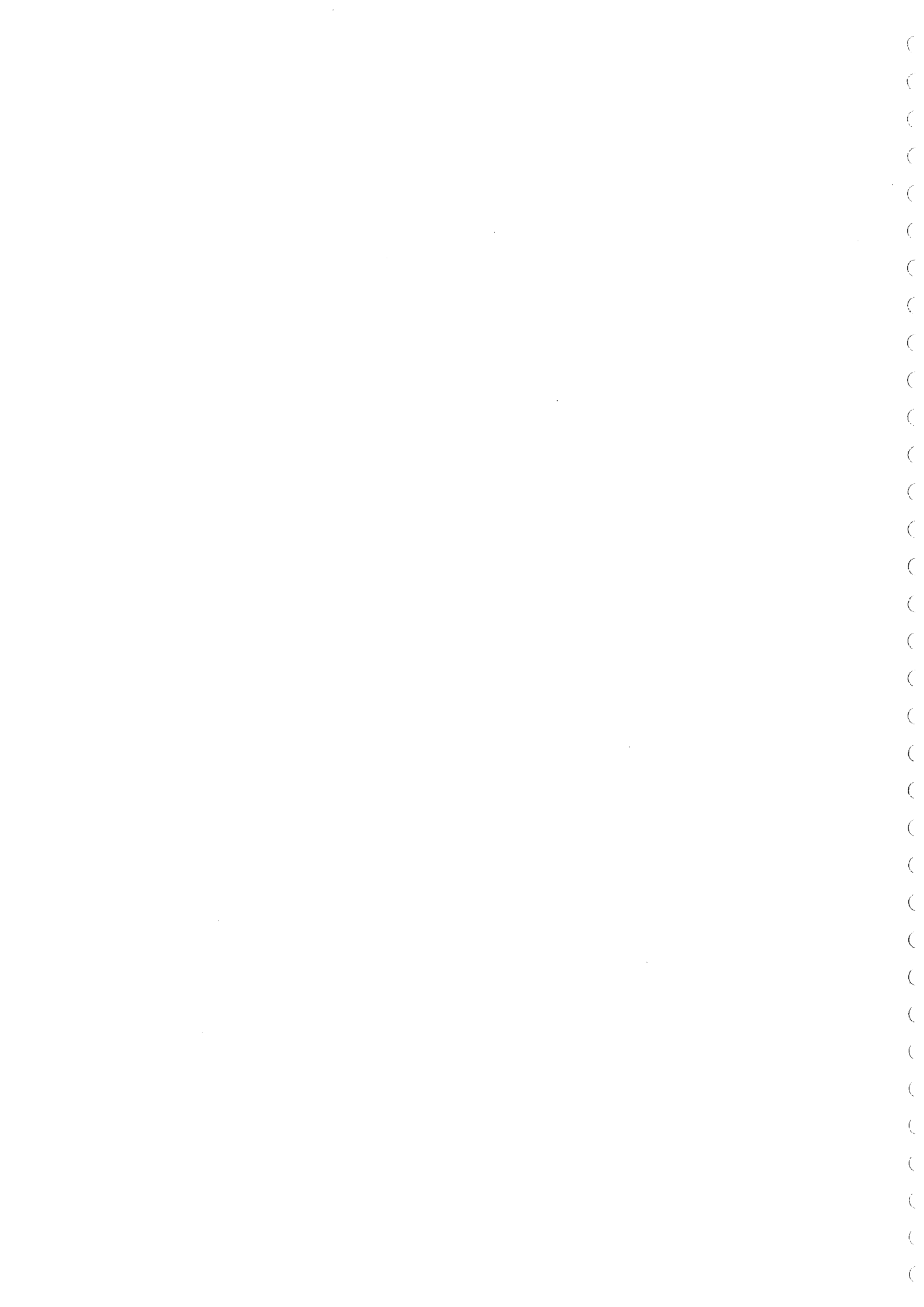
Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem

Landschapsbeheerplan

Natuur en tuin tussen stadsrand en duinrand

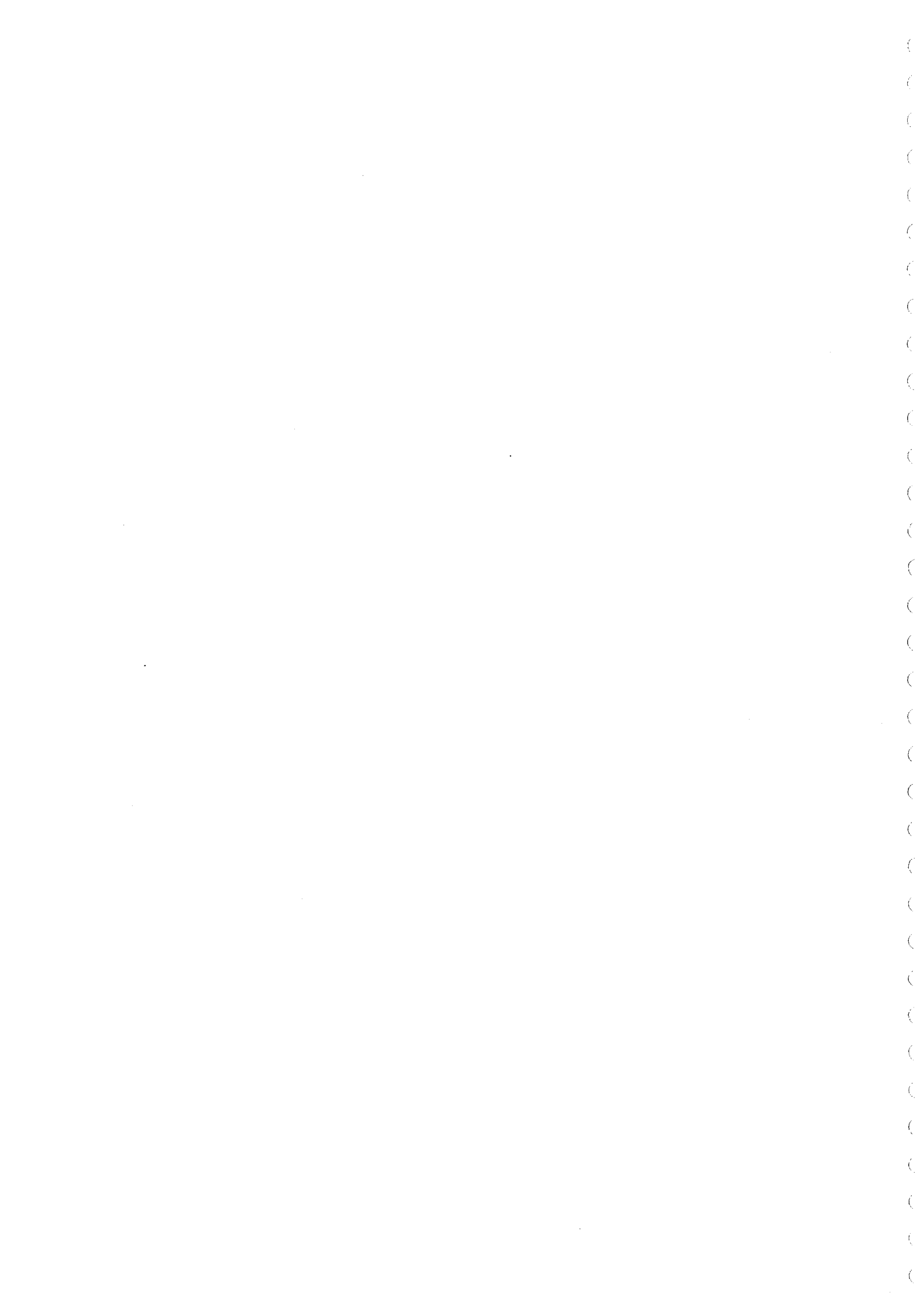
Stichting Westelijk Tuinbouw
Gebied Haarlem
p/a Leendert Meeszstraat 104
2015 JT Haarlem

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem

Natuur en tuin tussen stadsrand en duinrand

augustus 2000

9937HPL
Nieuwland Advies
Postbus 522
6700 AM Wageningen
tel. 0317-467246
fax. 0317-467200
e-mail: advies@nieuwland.nl

VOORWOORD

Na drie jaar ploegen en zaaien kan er wellicht nu geoogst worden door het verkrijgen van een breed draagvlak voor dit integrale plan. Wat gebeurde er in die tijd en wie waren erbij betrokken.

Geheel in de lijn van het Stadsdeelperspectiefplan Zuidoost uit 1995 ontstonden er initiatieven om een Landschapsbeheerplan voor het Westelijk Tuinbouwgebied op te stellen. Met als doel te onderzoeken en vast te leggen hoe de openheid kan worden behouden, de verloedering kan worden tegengegaan en de natuurwaarden en het recreatief medegebruik kunnen worden vergroot.

Al spoedig werden de initiatieven van het bouwbuero West en die van Natuur en Landschap gebundeld en werd gezamenlijk het planproces ingezet. Sport en Recreatie, Stadsontwikkeling en vertegenwoordigers van wijkraden en ondernemers participeerden daarin. Het bleek een bijzondere opgave om alle deelnemers onbevangen naar het plangebied te laten kijken. Om vervolgens samen inventariserend, denkend en discussiërend een plan te maken. Met een goed evenwicht tussen de professionals, ondernemers en bewoners. Iedere deelnemer aan het planproces bleek toch z'n eigen agenda te hebben en trachtte deze op eigen wijze te realiseren. Er werden als het ware bouwstenen van verschillend formaat aangeleverd, waarmee het nu eenmaal lastig bouwen is.

Na een tijdelijk stop van het planproces besloot ik om meerdere redenen het opnieuw fabriceren van bouwstenen en daarna het bouwen te laten organiseren door Nieuwland Advies uit Wageningen. Met haar frisse blik en ideeën lukte dat. Niet dat nu volledige consensus bereikt is, maar de verkregen overeenkomsten en geformuleerde tegenstellingen zijn in het hierna gepresenteerde plan duidelijk in beeld gebracht. Op een zodanige wijze dat overeenkomsten nu bestuurlijk kunnen worden geborgd en de tegenstellingen helder kunnen worden afgewogen.

Willem van Leeuwen
Planvorming en beleid
Natuur en Landschap

SAMENVATTING

Het Westelijk Tuinbouwgebied ligt tussen de stadsrand van Haarlem en de duinrand van het Nationaal Park Kennemerduinen. Het nog relatief open tuinbouwgebied wordt in het oosten scherp begrensd door de Westelijke Randweg van Haarlem met stedelijke bebouwing en aan de westzijde de binnen-duinrand met het beroemde landgoed Elswout. De Zijlweg met aansluitende lintbebouwing begrenst de noordelijke rand en de Duinvlietweg met de woonwijk en de sportvelden van Alliance de zuidelijke rand. De woonwijk Ramplaankwartier vormt de noordwestelijke begrenzing.

In samenwerking met de plangroep heeft Nieuwland Advies de wensen en aanbevelingen voor dit bijzondere plangebied verwerkt tot een landschappelijk streefbeeld die tezamen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling zullen inzetten met lokale initiatieven. Het streefbeeld is vervolgens uitgewerkt in een aantal concrete deelprojecten.

Door de geleidelijke ontwikkeling van het plangebied als stadsrandzone en de onduidelijke toekomstperspectieven voor het huidige agrarische gebruik, staat de kwaliteit van het Westelijk Tuinbouwgebied onder druk. In het communicatieplan (1997) is de doelstelling voor het Landschapsbeheerplan als volgt geformuleerd:

‘Een voor recreanten, bewoners en bedrijven goed ontsloten groen tuinbouw- en natuurgebied met passende economische functies, een open karakter zonder illegale bouwsels met een gedegen beheerplan om de natuur en het groen in het gebied op peil te houden en te beheren’.

Het streefbeeld gaat uit van de drijvende krachten (eigendom, gebruik) en belangrijkste kwaliteiten (natuur, landschap) in het Westelijk Tuinbouwgebied zelf en de samenhang daartussen.

De bijzondere kwaliteiten van het gebied worden toegedicht aan de 3 verschillende gezichten van het gebied en ontwikkelingsfasen: de duinrand, de stadsrand en de bollenstreek. In het streefbeeld is een rol toebedeeld aan alle drie gezichten op een locatie waar deze tot hun recht komen. Dit heeft geleid tot een indeling van het plangebied in 3 deelgebieden. De eenheid van het plangebied wordt gewaarborgd door het groen-blauwe netwerk waarin zichtlijnen, recreatieroutes en ecologische verbindingen zijn opgenomen, naast de belangrijke functie als waterberging.

De vier deelgebieden die in het Westelijk Tuinbouwgebied worden onderscheiden, zijn achtereenvolgens:

- het groen-blauwe netwerk,
- deelgebied noord,
- deelgebied midden: twee varianten
- deelgebied zuid.

Het groen-blauwe netwerk geeft structuur aan het gebied en is gekoppeld aan de oost-west verbindingen (Duinvlietweg, Marcelisvaart, Vlaamseweg en Brouwersvaart) en aan de noord-zuid gerichte vaarten. De ontwikkeling van natte natuur is aan deze vaarten gekoppeld. De watergangen worden gevoed met duinkwel en dienen voor waterberging. Het netwerk van vaarten en recreatieve paden sluit aan op de groenstructuur van de stad.

Uitgangspunt voor het deelgebied noord is een kleinschalig groengebied met tuinbouw, volkstuinten en stadsparkachtige kenmerken, ingepast in de historische, fijnmazige verkaveling. Voor nieuwe woningbouw is geen plaats in het plangebied.

Uitgangspunt voor het middengebied zijn twee varianten in aansluiting op de twee afwijkende visies in de plangroep. Deze varianten zijn de ontwikkeling van grondgebonden tuinbouw en natuurontwikkeling, in aansluiting op deelgebied zuid.

De keuze voor de agrarische gebruiksfunctie als drager van het gebied draagt bij aan het kleurrijke, kleinschalige en tevens open karakter van het plangebied. Bovendien heeft de tuinbouw onder de rook van Haarlem een belangrijke sociaal-economische en cultuurhistorische waarde.

De keuze voor een inrichting als natuurgebied betekent dat alle tuinbouwbedrijven uit het gebied zullen verdwijnen: de (niet historische) bebouwing is gesloopt en de tuinbouwgrond omgevormd tot een natuurgebied met natte, waardevolle duingraslanden. Samen met het deelgebied zuid wordt in deze variant het middengebied onderdeel van het Nationaal Park Kennemerland.

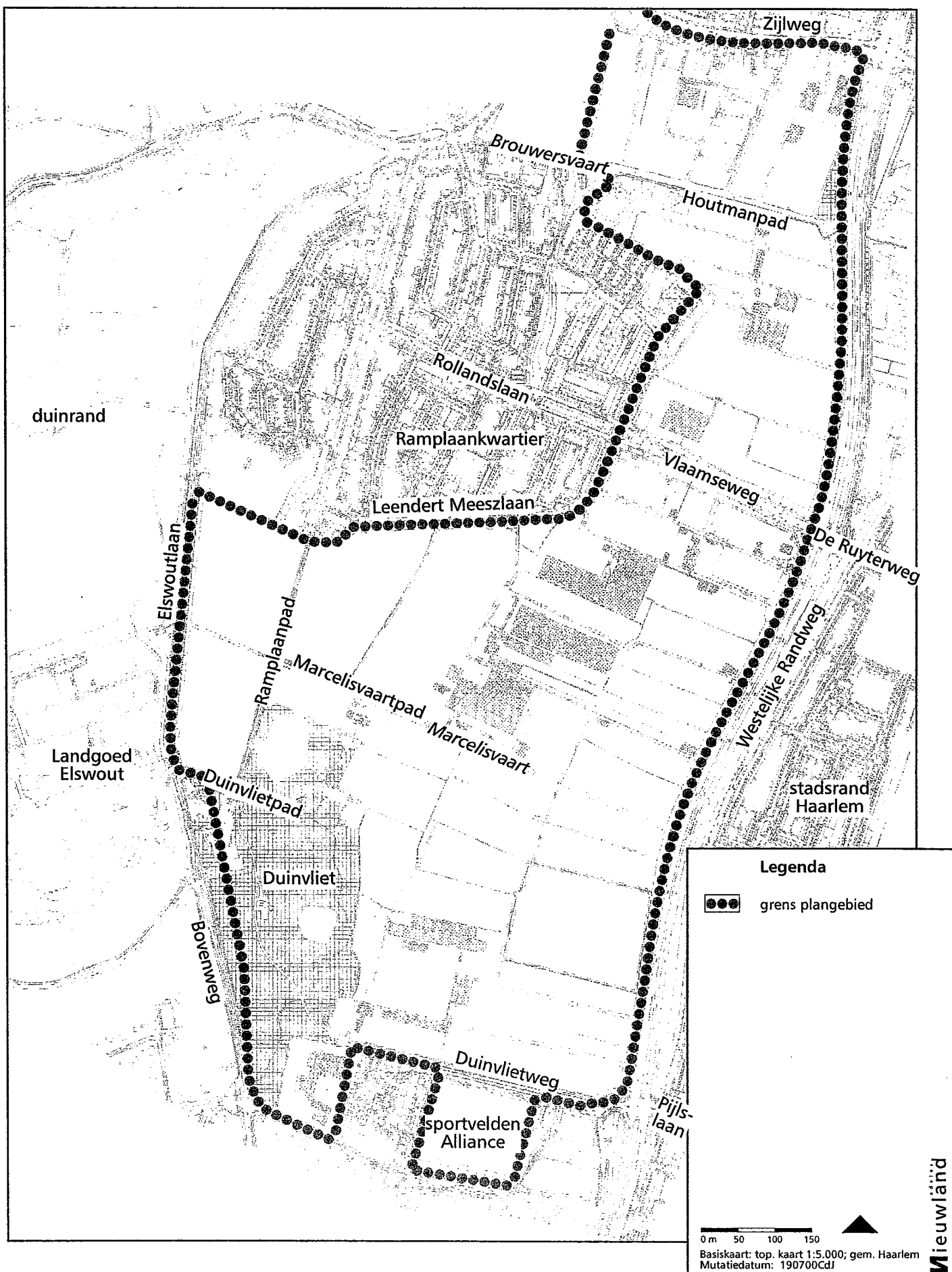
Het deelgebied zuid heeft als uitgangspunt natuur en recreatie. Het gebied ten zuiden van de Marcelisvaart is aangewezen in het begrenzingenplan en behoort tot het zoekgebied van het Nationaal Park Kennemerland. Het streefbeeld is open duingrasland met een polderpeil dat aansluit op de natuurlijke schommelingen en gradiënten in de duinzoom. Het beheer van deelgebied zuid zal worden overgedragen aan een natuurbeheersorganisatie. Om de verhoging van de grondwaterstand in het Westelijk Tuinbouwgebied te kunnen opvangen, is in het zuidelijke deel extra waterberging nodig. Hiervoor wordt het oude patroon van watergangen hersteld.

Het landschappelijke streefbeeld is uitgewerkt in concrete inrichtings- en beheervoorstellen voor realisatie. In de projecten wordt onderscheid gemaakt in initiatiefnemer(s) en betrokkenen, maatregelen, planning en mogelijke budgetten. Er is in de planning onderscheid gemaakt in korte termijn (2001-2005), middellange termijn (2005-2015) en lange termijn (na 2015).

INHOUD

	Pag.
VOORWOORD	
SAMENVATTING	
1 INLEIDING	1
2 DE BETEKENIS VAN HET WESTELIJK TUINBOUWGEBIED	5
2.1 Een gebied met symbolische waarde	5
2.2 Betekenis van de openheid voor de belevingswaarde	5
2.3 De betekenis voor de gebruikswaarde	9
2.4 De natuurwaarde van het Westelijk Tuinbouwgebied	13
2.5 De betekenis van het Westelijk Tuinbouwgebied onder druk	15
3 HET LANDSCHAPPELIJKE STREEFBEELD	19
3.1 Natuur en tuin tussen stadsrand en duinrand	19
3.2 Het landschappelijke streefbeeld per deelgebied	22
3.2.1 Deelgebied Groen-blauwe netwerk	23
3.2.2 Deelgebied noord	27
3.2.3 Deelgebied midden: twee varianten	29
3.2.4 Deelgebied zuid	29
4 REALISATIE VAN HET STREEFBEELD	33
4.1 Projecten groen-blauwe netwerk	34
4.2 Projecten deelgebied noord	35
4.3 Projecten deelgebied midden	36
4.4 Projecten deelgebied zuid	37
BEGRIPPEN	39
OVERZICHT LITERATUUR EN KAARTMATERIAAL	41
COLOFON	43
BIJLAGE I RANDVOORWAARDEN TUINBOUW (BOLLEN- EN BLOEMENTEELT)	
BIJLAGE II BELEID	

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Plangebied

1 INLEIDING

Aanleiding

In 1995 is het Perspectiefplan Zuidwest vastgesteld in de gemeenteraad van Haarlem. Een plan waarin verschillende aanbevelingen voor het Westelijk Tuinbouwgebied zijn geformuleerd om ongewenste ruimtelijke ontwikkelingen tegen te gaan. Voor de uitwerking van het Perspectiefplan is in 1998 de plangroep Westelijk Tuinbouwgebied in het leven geroepen, na een informatieavond voor dit plan. De plangroep bestaat uit vertegenwoordigers en belanghebbenden in en om het plangebied, medewerkers van de gemeente Haarlem (zie colofon) en uit een werkgroep met omwonenden die actief zijn in de planvorming voor het gebied. Voor het proces rondom de planvorming is een communicatieplan opgesteld, zodat een goede wisselwerking ontstaat tussen gemeente, plangroep, bewoners en gebruikers.

Samen met de gemeente Haarlem heeft de plangroep veel gegevens over het Westelijk Tuinbouwgebied verzameld. Uitgangspunten waren het Bestemmingsplan Westelijk Tuinbouwgebied, het Perspectiefplan Zuidwest en de nota 'Meer natuur in Haarlem'. Vervolgens zijn verschillende wensen en aanbevelingen voor de toekomst op een rij gezet. Deze zijn onder andere vastgelegd in een voorlopig concept-Landschapsbeheerplan (Van Empelen en Van Alderen, 1998). In dit concept ontbreekt echter een eenduidige visie en keuzes die de wensen en aanbevelingen verantwoorden en samenbrengen.

In mei 1999 heeft de gemeente Haarlem aan Nieuwland Advies gevraagd assistentie te verlenen bij het opstellen van een definitief Landschapsbeheerplan voor het Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem. In samenwerking met de plangroep heeft Nieuwland Advies de wensen en aanbevelingen verwerkt tot een landschappelijk streefbeeld en inrichtingsvisie die tezamen de gewenste ruimtelijke ontwikkeling zullen inzetten met lokale initiatieven. Het streefbeeld is vervolgens uitgewerkt in een aantal concrete deelprojecten. De aanbevelingen die in het Landschapsbeheerplan staan, worden gedragen door de meerderheid van de plangroep. Er zijn nog enkele discussiepunten overgebleven waar de plangroep, door verschil in inzicht en belang, geen uitspraak over heeft gedaan. Deze punten zijn in het plan opgenomen ter verdere uitwerking en discussie.

Het voorliggend plan is een ontwerpplan dat volgens het Communicatieplan (1997) voorgelegd zal worden aan de raadscommissie, bewoners en eigenaren en aan een groter publiek. Na verwerking van reacties uit het inspraaktraject zal het definitieve Landschapsbeheerplan worden vastgelegd door de gemeenteraad.

Het plangebied

Het Westelijk Tuinbouwgebied ligt tussen de stadsrand van Haarlem en de duinrand van het Nationaal Park Kennemerduinen. Het nog relatief open tuinbouwgebied wordt in het oosten scherp begrensd door de Westelijke Randweg van Haarlem met stedelijke bebouwing en aan de westzijde door de binnenduinrand met het beroemde landgoed Elswout. De Zijlweg met aansluitende lintbebouwing begrenst de noordelijke rand en de Duinvlietweg met de woonwijk en de sportvelden van Alliance de zuidelijke rand. Het Ramplaankwartier vormt de noordwestelijke begrenzing als stadswijk met een tuindorpachtig karakter. Een overzicht van het plangebied staat aangegeven op bijgaande kaart.

Probleem- en doelstelling

Door de geleidelijke ontwikkeling van het plangebied als stadsrandzone en de onduidelijke toekomstperspectieven voor het huidige agrarische gebruik, staat de kwaliteit van het Westelijk Tuinbouwgebied onder druk.

Doel van het Landschapsbeheerplan is vanuit de veelheid aan belangen en wensen een duidelijke richting te geven aan de ruimtelijke ontwikkeling. Deze zal het plangebied als geheel betekenis en kwaliteit geven voor de komende decennia en zal aansluiten op de identiteit van dit historisch gegroeide landschap. De doelstellingen van het Landschapsbeheerplan worden ondersteund door nieuwe ruimtelijke beleidsontwikkelingen, zoals het Kennemerzoomplan van de provincie.

In het communicatieplan (1997) is de doelstelling voor het Landschapsbeheerplan als volgt geformuleerd, waaruit de veelheid van belangen en wensen ook blijkt:

‘Een voor recreanten, bewoners en bedrijven goed ontsloten groen tuinbouw- en natuurgebied met passende economische functies, een open karakter zonder illegale bouwsels met een gedegen beheerplan om de natuur en het groen in het gebied op peil te houden en te beheren’.

Werkwijze

In het voor u liggende Landschapsbeheerplan wordt aangegeven hoe verschillende wensen voor het Westelijk Tuinbouwgebied kunnen samengaan, danwel welke keuzes gemaakt dienen te worden voor een mooi en goed functionerend landschap met natuurlijke waarde. De keuze is vastgelegd in een landschappelijk streefbeeld en concrete deelprojecten die richting geven aan de ruimtelijke ontwikkeling (het beleid) en waardevolle lokale initiatieven.

De plangroep Westelijk Tuinbouwgebied heeft gedurende het planproces veel gegevens verzameld en een lijst met wensen en aanbevelingen opgesteld. Nieuwland Advies heeft allereerst deze bestaande informatie geïnventariseerd en vervolgens haar bevindingen vastgelegd in een eerste notitie (17 juni 1999). Hierin werd geconcludeerd dat een ruimtelijke ontwikkeling op basis van de kwaliteiten van het gebied ontbrak. Wel veel informatie, veel wensen, veel beperkingen, doch nog geen consensus over de keuze waaraan in het vervolg ontwikkelingen kunnen worden getoetst.

Om de ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden helder te maken, is een werkbijeenkomst georganiseerd met de plangroep. In afzonderlijke groepen zijn drie modellen bekritiseerd, die de basis vormden voor het opstellen van een landschappelijk streefbeeld. Hierin werden de samenhang in het gebied (groen-blauw netwerk) en drie verschillende deelgebieden onderscheiden.

In een latere bijeenkomst zijn deze, opnieuw in aparte groepen en met behulp van varianten per deelgebied, nogmaals afzonderlijk onder de loep genomen.

Het voorlopig concept Landschapsbeheerplan van februari 1999 gaf een goed overzicht van het ontstaan en het gebruik van het landschap in het Westelijk Tuinbouwgebied. Hierin werden echter nog geen keuzes gemaakt. Het oude plan wordt beschouwd als achtergrondsdokument bij de voorliggende rapportage. De belangrijkste feiten uit het voorlopig concept zijn gebruikt en naar voren gehaald.

Het voorliggend eindconcept Landschapsbeheerplan geeft weer hoe het Westelijk Tuinbouwgebied er in de toekomst gaat uit zien. Hiertoe zijn deelprojecten opgenomen om het streefbeeld te realiseren. Toch zijn er nog discussiepunten overgebleven, vanwege verschil in inzicht van de plangroepleden.

Ook deze punten zijn weergegeven.

De keuze voor het streefbeeld wordt onderbouwd en toegelicht met de verzamelde gegevens en uitgangspunten van de plangroep. Deze zijn steeds ingedeeld op de betekenis en kwaliteit van het plangebied voor de natuurlijke waarde, de gebruikswaarde, de beeldkwaliteit en de ontwikkelingsgeschiedenis daarin.

Leeswijzer

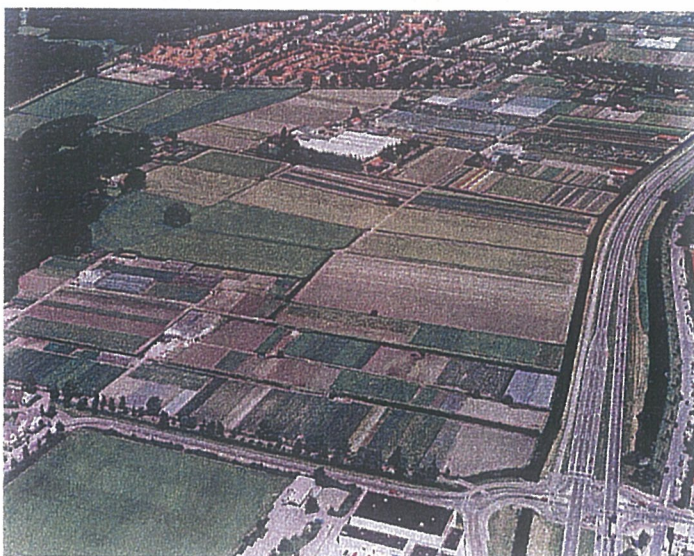
Het rapport is als volgt opgebouwd.

In hoofdstuk 2 staan de feiten over het gebied en de betekenis ervan centraal. Het geeft een analyse van de ruimtelijke ontwikkeling van het Westelijk Tuinbouwgebied in de tijd. De feiten worden geïnterpreteerd en de betekenis van het gebied wordt bepaald door de beeldkwaliteit, gebruikswaarde en natuurwaarde en de samenhang daartussen.

Hoofdstuk 3 schetst het landschappelijke streefbeeld met duidelijke keuzes voor ruimtelijke ontwikkeling die de kwaliteit van het beeld, gebruik en natuur voor de toekomst waarborgen. De visie op het plangebied als geheel is leidraad voor te nemen keuzes op een gedetailleerder niveau.

Hoofdstuk 4 werkt het streefbeeld uit met concrete inrichtings- en beheervoorstellen voor realisatie.

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Luchtfoto's Westelijk Tuinbouwgebied

*vanuit het zuidoosten:
Westelijke Randweg en deelgebied zuid*

*vanuit het zuidwesten:
Duinvliet, deelgebieden zuid en midden*

*vanuit het oosten:
Vlaamseweg, Ramplaankwartier en
deelgebied midden*

Bron luchtfoto's: Werkgroep Tuinbouwgebied
Mutatiedatum: 290700CdJ

Nieuwland advies

2 DE BETEKENIS VAN HET WESTELIJK TUINBOUWGEBIED

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de landschappelijke betekenis van het plangebied en de samenhang tussen belevingswaarde, gebruikswaarde en natuurwaarde die het landschap zo waardevol maakt. Op basis van deze betekenis wordt een oordeel gegeven aan de ruimtelijke ontwikkeling. Waarom draagt de ene ontwikkeling juist bij aan het karakter van het gebied en zet de andere ontwikkeling verloedering in?

Bij de ontwikkeling van het gebied worden tevens de uitgangspunten voor het ruimtelijke beleid betrokken. In de beleidsstukken is veel over het Westelijk Tuinbouwgebied geschreven. Zowel op provinciaal als gemeentelijk niveau zijn uitspraken gedaan. De beleidsuitspraken hebben over het algemeen dezelfde richting. Soms worden specifieke accenten gelegd of worden wensen voor ontwikkeling naar voren gebracht.

De belangrijkste beleidsplannen op provinciaal en lokaal niveau zijn in bijlage II kort weergegeven. In het kaartje planologische feiten zijn accenten uit de diverse plannen weergegeven. Daarnaast heeft de plangroep Westelijk Tuinbouwgebied verschillende wensen vanuit gebruik, recreatie, natuur en landschap geuit. De beleidsuitspraken en plangroepwensen zijn in dit hoofdstuk per paragraaf samengevat.

2.1 Een gebied met symbolische waarde

Het Westelijk Tuinbouwgebied is al eeuwenlang toneel van stedelijke ontwikkeling, maar door verdergaande verstedelijking staat de samenhang van het gebied onder druk. Het landschap dreigt een verzameling elementen te worden: een stuk grasland, een vaart, een bollenschuur. Maar wat er is, heeft nog steeds waarde en vooral ook symbolische betekenis voor het gebied. Een gebied vol herinneringen en verwijzingen naar:

- een grootser landschap van de kust en de duinen (de kust en de duinrand),
- een rijk verleden van de stad Haarlem en voornamelijk buitenplaatsen (de stad en de stadsrand),
- een beroemde streek, die genoemd is naar een nationaal product (de bollenstreek).

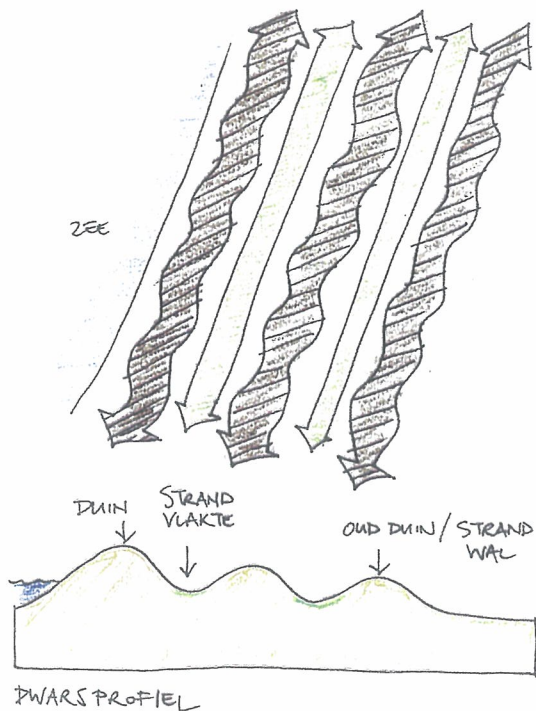
Het nog resterende deel van de Westelijk Tuinbouwgebied is daardoor van grote betekenis.

Het gebied kan die betekenis behouden door te zoeken naar de samenhang in die verzameling waardevolle elementen, dan wel een nieuwe samenhang en betekenis geven aan het Westelijk Tuinbouwgebied.

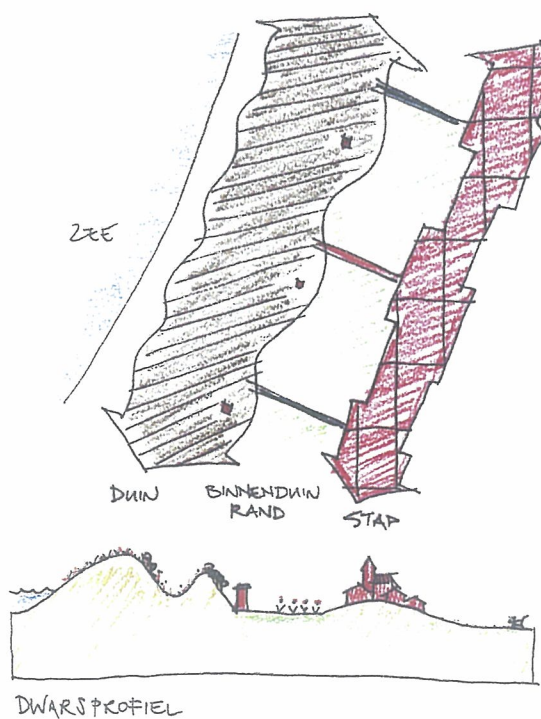
2.2 Betekenis van de openheid voor de belevingswaarde

De beeldkwaliteit van het gebied ligt met name in de relatieve openheid, eenheid en het contrast met de stads- en duinrand. Een belangrijk doel voor de plangroep is het beschermen van de openheid en het tegengaan van stedelijke ontwikkelingen. Maar bescherming en beheer alleen zal niet voldoende

schema kust en duinen

schema stad en stadsrand

figuur bollenstreek

zijn. Er is een ruimtelijke ontwikkeling nodig die de openheid en eenheid betekenis geeft en duurzaam in stand houdt.

De openheid in het Westelijk Tuinbouwgebied verwijst naar drie ruimtelijke ontwikkelingen in het verleden (zie kaart ruimtelijke ontwikkeling):

1. de kust en de duinrand,
2. de stad en de stadsrand,
3. de bollenstreek.

De kust en de duinrand

Doordat het plangebied relatief open is, kan de fraaie duinrand worden onderscheiden. De natuurlijke opbouw van de gehele kuststreek is uit dit reliëf en de begroeiing af te leiden: de noord-zuid gerichte duinen of strandwallen en lage veenachtige strandvlaktes met duinrellen. Oorspronkelijk waren de oude duinen dicht begroeid en vond er veenvorming plaats op de strandvlaktes. De jonge duinen zijn pas later bebost. De resterende bossen en graslanden aan de duinrand verwijzen naar deze natuurlijke opbouw van de kuststreek.

Van oorsprong is er onderscheid tussen de drogere duinweiden en de nattere strandvlakten. Dit wordt veroorzaakt door het reliëf en de kwel uit de duinen. De duinrellen verzamelen water uit het duin in rechte afvoersloten door de strandvlakte. De duinkwel treedt op in veel sloten in de strandvlakte. De droge duinweiden in het plangebied zijn resten van de afgegraven strandwallen. De strandvlakte bestaat uit veen en klei dat deels is overstoven door duinzand. De gradiënt van strandwal en strandvlakte zorgt voor bijzondere plantengroei in het gebied.

De stad en de stadsrand

De noord-zuid structuur van de natuurlijke kust werd versterkt door de bewoning in dit deel van 'Holland op z'n smalst'. Men vestigde zich op de oude strandwallen in steden en in chique buitenplaatsen. De hoge delen werden geaccentueerd door bosaanplant en bebouwing. Voor de aanleg van de steden werd zand uit de strandwallen gebruikt. Het landgoed Elswout werd deels gefinancierd uit de opbrengsten van deze zandexploitatie.

De strandvlaktes werden in cultuur gebracht voor kleinschalige tuinderijen ten dienste van de stad. Zo ontstond al in de 17e eeuw een stadsrand in dienst voor stad en stedeling. Ondanks de intensivering van de open strandvlakte van grasland naar tuinbouw bleef de noord-zuid structuur goed zichtbaar.

Naast een duidelijke noord-zuidstructuur ontstond er een sterke samenhang tussen de stad, de landgoederen en de duinen via oost-westverbindingen door de strandvlakte. Dit zijn de oude landwegen (Zijlweg, Duinvlietweg) en vaarten (o.a. Marcellisvaart) die werden aangelegd voor de afvoer van het duinzand en de aanvoer van water voor de blekerijen. De Brouwersvaart leverde schoon duinwater aan de bierbrouwerij bij de stad.

In de 20e eeuw zijn de oost-west verbindingen een eigen leven gaan leiden. Ze werden de basis voor verstedelijking (o.a. woonwijk Ramplaankwartier, bedrijvigheid) waardoor de open strandvlakte werd opgedeeld in kleine kamertjes. Ook het Westelijk Tuinbouwgebied vormt zo'n kamertje (wellicht een stijlkamer).

Binnen het Westelijk Tuinbouwgebied vinden allerlei ontwikkelingen plaats, waardoor het open gebied langzaam maar zeker aan het dichtslibben is. Alleen het zuidelijke deel is nog relatief open,

waardoor de landgoederen aan de duinrand goed te beleven zijn. Naar het noorden toe belemmeren allerlei obstakels (bebouwing, beplanting) het zicht op de duinrand.

De bollenstreek

De afgegraven strandwallen (geestgronden) en gecultiveerde strandvlaktes waren zeer geschikt voor de bollenteelt. Al in de 17e eeuw was dit een gewild gewas en luxe artikel. Het heeft de streek z'n naam gegeven en welvaart gebracht. In de vorige eeuw is de bollenstreek tot bloei gekomen en is de bol uitgegroeid tot nationaal produkt met hoge exportwaarde. Het is een kennisintensieve en risicovolle bedrijfstak met voornamelijk kleinschalige familiebedrijven.

Het Westelijk Tuinbouwgebied is verweven met de bollenstreek. De huidige tuinbouwbedrijven hebben hun land verspreid liggen in een ruimere omgeving. De bollenteelt is in ontwikkeling. Door de hoge milieubelasting van de bollenteelt in een kwetsbaar gebied is het imago van de bollenteelt verslechterd. Door grondgebrek wordt gezocht naar intensivering van de tuinbouw en een hogere toegevoegde waarde. Dit heeft al geleid tot een verschuiving van bollen- naar bloementeelt en van productie naar handel. Nieuwe opstallen zijn hiervoor noodzakelijk, bebouwing die de openheid verdicht. Wel blijft de bollenstreek gericht op tuinplanten, productie voor de schoonheid van de stad en haar binnenkamers. Het is geen toeval dat de stad Haarlem haar imago daaraan heeft ontleend: 'Haarlem Bloemenstad'.

Recente ruimtelijke ontwikkelingen

Door de ontwikkelingen in de stadsrand en in de tuinbouw staat het gebied onder druk en vindt verdichting en versnippering plaats. In het bestemmingsplan (1990) wordt bijzondere waarde toegekend aan de combinatie van hoogwaardige bosranden met een nog in belangrijke mate open agrarisch gebied. Doordat het bestemmingsplan geen actief handhavingsbeleid heeft, is de verloedering voortgeschreden.

Conclusies voor de belevingswaarde

Door bovenstaande ontwikkelingen is een gebied ontstaan met verschillende min of meer open kamertjes die vol herinneringen zijn maar onder invloed staan van verrommeling en verdichting waardoor de samenhang en eenheid verloren dreigt te gaan.

Op grond van het huidige ruimtelijke beeld kan het Westelijk Tuinbouwgebied worden ingedeeld in drie gebieden:

- ten zuiden van de Marcelisvaart: een open vrij grootschalig gebied, voor het merendeel verpachte tuinbouwgronden met een duidelijke relatie met de bosrand van Duinvliet en Elswout,
- tussen de Marcelisvaart en de Vlaamseweg: een afwisseling van grote en kleinere tuinbouwbedrijven met veel opstallen en bollengrond; het 'kloppende hart' van de tuinbouw in het Westelijk Tuinbouwgebied,
- rondom de Brouwersvaart: veel kleine tuinbouwbedrijven met versnipperd grondgebruik, braakligging en veel stadsrandactiviteiten (volkstuinten, paardenweides, et cetera).

De stadsrand en duinrand zijn de belangrijkste plekken waarvandaan het gebied kan worden beleefd.

De beleving wordt met name bepaald door de mate van openheid en de kwaliteit van de randen. Zichtlijnen tussen de randen en naar de verschillende 'landmarks' spelen een grote rol in het beleven van de openheid. Zichtlijnen overbruggen veelal het schaalverschil in het gebied. Naast de uitgestrekte open bollenvelden en graslanden is de kleinschaligheid van het gebied waardevol en van cultuurhistorische waarde. De intimiteit van bepaalde plekken, randen en waterkanten is bijzonder en vergroot de beleving en het gebruik van het gebied.

Beleidsuitgangspunten en wensen voor het landschapsbeeld

- handhaven zichtlijn Elswout – St. Bavo (Streekplan, Begrenzingsplan, Bestemmingsplan en Perspectiefplan Zuidwest),
- handhaven weilanden met landschappelijke betekenis (Bestemmingsplan),
- handhaven landschappelijk en biologische waardevol gebied (Bestemmingsplan),
- behoud open karakter (Perspectiefplan Zuidwest),
- verbeteren van het open karakter door vermindering van het aantal kassen en natuurvriendelijke teelten (Perspectiefplan Zuidwest),
- handhaven en versterken van het open karakter van het Westelijk Tuinbouwgebied,
- rekening houden met de historie van het gebied en de historische zichtlijnen,
- tegenstelling tussen de rust van de duinen en de drukte van de stad meenemen bij de ontwikkeling (zonering),
- richtlijnen voor maximale hoogte van kassen en bollenschuren afstemmen op de openheid,
- herstel doorzichten naar de duinen en de binnenduintrand in het westen en naar onder andere de St. Bavo in het oosten,
- handhaven verschillen tussen gegraven waterlopen ten behoeve van tuinbouw en zandafvoer en waterpartijen op de buitenplaatsen (Engelse landschapsstijl),
- herstel van vijvers en waterlopen op de plaats van de vroegere buitenplaats Duinvliet,
- beter beheer van het Duinvlietbos, waardoor het landschappelijk belang groter wordt,
- historische bebouwing koppelen aan (kleinschalige) tuinbouw.

2.3 De betekenis voor de gebruikswaarde

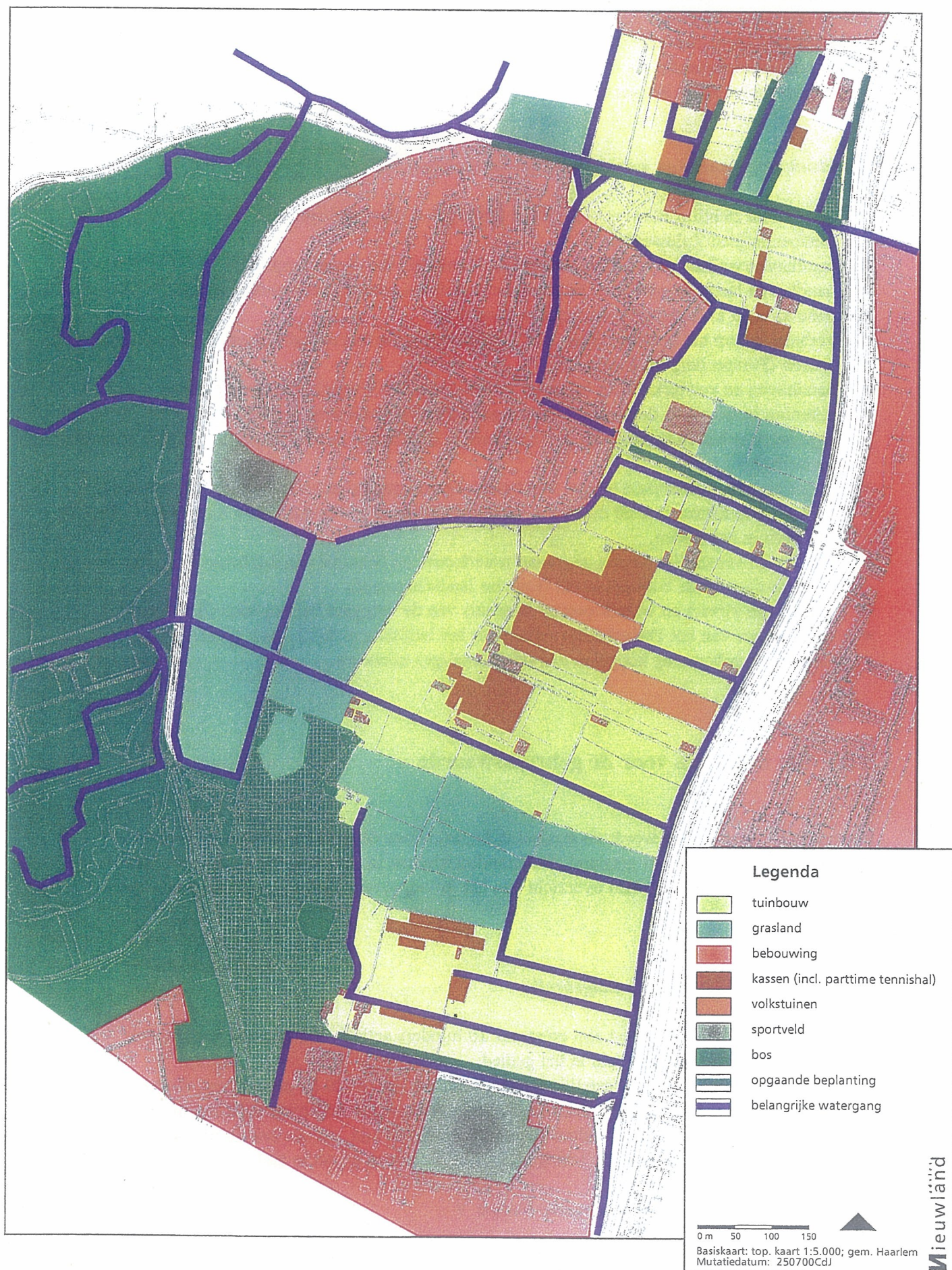
Het huidige grondgebruik wordt voornamelijk bepaald door de agrarische situatie: tuinbouw (bloemen- en bollenteelt) en grasland. Stadsrandactiviteiten in het plangebied zijn volkstuinen, sportvelden en ponyweides. Een overzicht van het grondgebruik staat aangegeven op de kaart 'gebruik'.

Tuinbouw als belangrijkste grondgebruiker

In het Westelijk tuinbouwgebied zijn ongeveer 10 tuinders actief. Vier van hen hebben ook daadwerkelijk een bedrijfscentrum in het gebied.

In het zuidelijke deel van het Westelijk Tuinbouwgebied ligt ca. 20 ha pachtgrond, die voornamelijk in gebruik is als bollenland of als tuinland. De overige bezochte bedrijven variëren in grootte (2-20 ha), hebben gronden deels in eigendom en deels in pacht en zijn, op een enkele uitzondering na, voornamelijk familiebedrijven. De bedrijven gebruiken tevens grond in andere delen van de

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Gebruik

bollenstreek, zoals Bennebroek of Hillegom. Er zijn ook bedrijven met gronden verder weg: in Breezand en in Drenthe.

Het land in het Westelijk Tuinbouwgebied is niet van de hoogste kwaliteit, maar goed genoeg voor het gewenste gebruik. Het merendeel van de gronden is verbeterd door drainage, waterpeil-beheersing, et cetera.

De meeste bedrijven in het Westelijk Tuinbouwgebied zijn begonnen met het telen van bollen. Deze teelt vraagt echter veel grond, die in het gebied niet te krijgen is. Daarom zijn sommige bedrijven zich in de loop der tijd steeds meer gaan specialiseren in de bloementeelt. Verder zijn de bedrijven overgegaan van de productie naar de handel en veredeling. Onder andere hierdoor zien de ondernemers zich als vernieuwers, die steeds op zoek zijn naar voldoende inkomsten. De bedrijven zijn te omschrijven als bollen- en bloementeeltdbedrijf, bollenteelt- en -exportbedrijf, snijbloemenbedrijf, bloemenkwekerij.

De tuinders zijn de belangrijke grondgebruikers die ervoor kunnen zorgen dat het Westelijk Tuinbouwgebied voor een groot deel open blijft. Dat kan alleen als de bedrijfsvoering op een goede manier gebeurt. Dit betekent dat de voor de bedrijfsvoering benodigde opstallen gebouwd moeten kunnen worden, omdat deze nodig zijn om rendabel te kunnen werken, ook in het winterseizoen. Op dit moment is de ontwikkelingsruimte te beperkt. Specifieke belemmeringen voor de tuinders zijn het niet kunnen uitbreiden in grond en gebouwen, met name omdat deze grond er gewoonweg niet is in het Westelijk Tuinbouwgebied. In bijlage I wordt dieper ingegaan op de randvoorwaarden voor de tuinbouw.

De tuinders geven aan dat zij een belangrijke taak hebben om het publiek (weer) in contact te brengen met de landbouw. Kleine bedrijven kunnen echter niet de tijd vrijmaken voor de consument.

Overige bedrijvigheid

In het plangebied is bedrijvigheid die niet zozeer grondgebonden is als wel aan de stadrand verbonden, zoals Tuincentrum Bakker, thermometerfabriekje, tennishal (parttime, in zomer: bollenschuur), stallen, caravanstalling, autoverkoop, garage, dierenasiel.

Waterberging

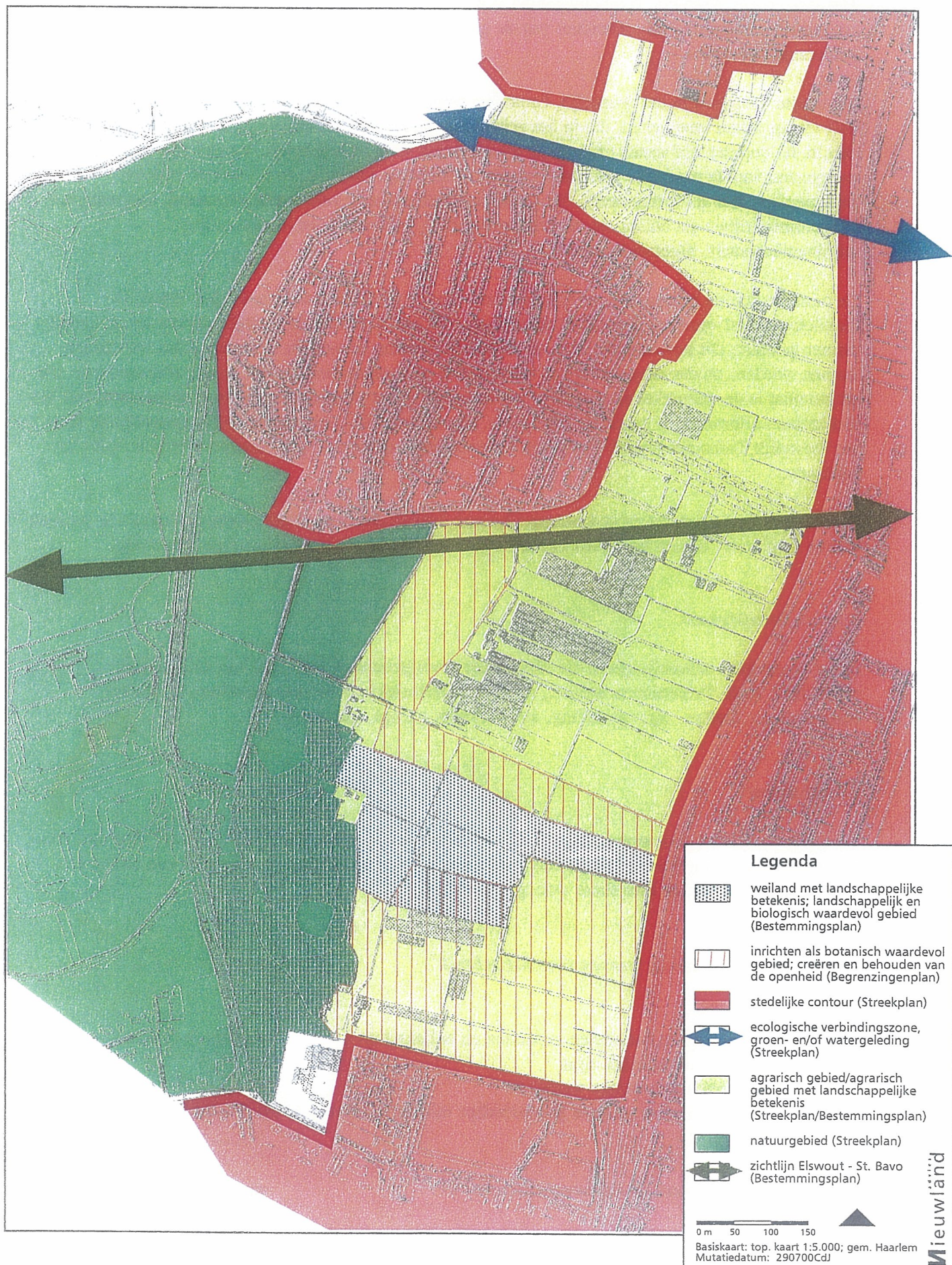
Verwacht wordt dat door stopzetting van de drinkwaterwinning het waterpeil langs de binnenduinstrand zal stijgen. Het plangebied krijgt daardoor een functie voor waterberging, waarmee een buffer kan worden gevormd met de kwetsbare woongebieden.

Beleidsuitgangspunten en wensen voor het gebruik

Tuinbouw

- agrarische bedrijven herindelen en kassen en bollenschuren concentreren (herindelen moet voor bedrijven wel aantrekkelijk zijn),
- branche-vreemde activiteiten weren,
- rem op de kassenbouw en geen grootschalige tuinbouwindustrie in het Westelijk Tuinbouwgebied,

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Planologische feiten

- stimuleren van milieuvriendelijke tuinbouw bij vollegrondsteelt,
- verbouw van ecologische tuinbouwproducten, met bloemrijke randen, geen gifstoffen en geen zware chemische middelen,
- stimuleren van kleinschalige tuinbouw,
- andere bedrijfsactiviteiten dan tuinbouw weren,
- kans geven aan rendabele bedrijven met een goede bedrijfsvoering,
- mogelijkheden voor ecologische, op de consument gerichte, tuinbouw (groentetas).

Recreatie

- verplaatsing van het complex volkstuinten in het midden van het open tuinbouwgebied naar een minder verstorende plek (Bestemmingsplan),
- verplaatsen van het volkstuintencomplex (voorstel: op de grens van bebouwing en open gebied ten noorden van de Brouwersvaart); inrichten in combinatie met open, parkachtig landschap met paden en bruggen over brede sloten en bloemrijke weiden en oevers,
- kansrijke nieuwe voorzieningen in het Westelijk Tuinbouwgebied zijn ruiterspaden, wandelroutes, fietspaden (Houtmanpad), verbeteren fietspad in Duinvliet (Recreatienota),
- verbetering of uitbreiding van bestaande paden en aanleg van een goed fietspad (Perspectiefplan Zuidwest),
- verbeteren van de oost-west verbindingen voor langzaam verkeer, met daarbij een oplossing voor oversteek van de Westelijke Randweg,
- mogelijkheden voor actief recreatief medegebruik vergroten: manege, volkstuinten,
- verbetering van de mogelijkheden voor waterrecreatie (kanoën),
- mogelijkheden voor recreatieve tuinbouw (volkstuinten, schooltuinten en doeltuinten zonder bouwsels),
- aanvulling van het bestaande padennetwerk: niet-doorlopende paden met elkaar verbinden,
- aanleg van eenvoudige visplaatsen langs de Brouwersvaart en mogelijk langs de Marcelisvaart.

Waterretentie

- benutten van het slotenpatroon voor waterberging.

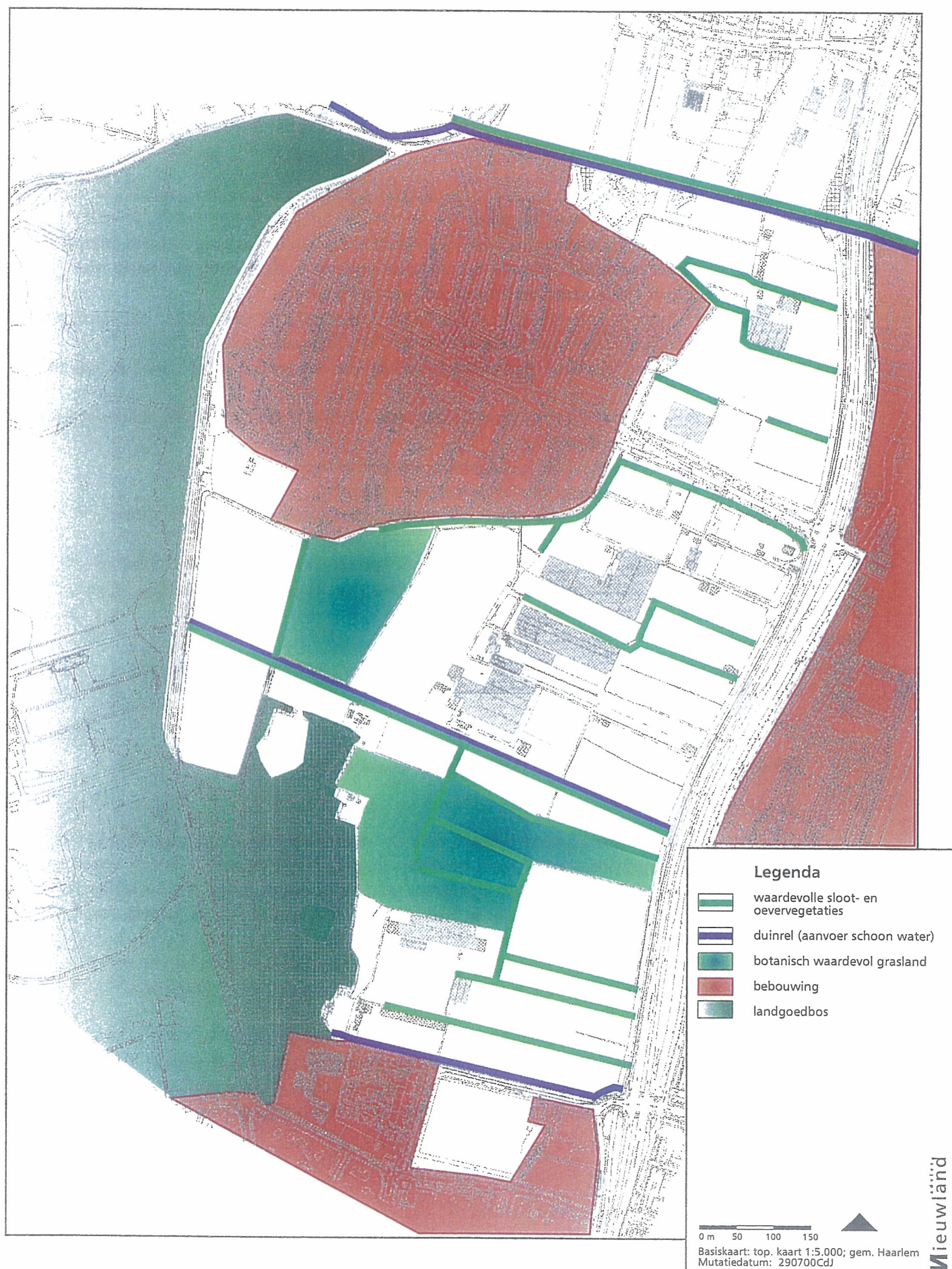
2.4 De natuurwaarde van het Westelijk Tuinbouwgebied

De natuurwaarde van het plangebied wordt bepaald door de binnenduintrand. Deze rand wijkt af van het eigenlijke kalkrijke duingebied door de meer beschutte ligging, hogere neerslag, het uit de duinen ondergronds afvloeiende water en de over het algemeen oudere en meer ontkalkte bodem die op de overgang ligt van het oude duinlandschap naar de lage klei- en veengronden (Wilde planten deel I, Westhoff et al, 1970).

De landgoederen Elswout en Duinvliet, die in het verleden zijn aangelegd, dragen bij aan de natuurwaarde van de binnenduintrand met de zware loofbossen, vijverpartijen en graslanden.

Uit de inventarisaties van het plangebied zelf komt naar voren dat het oost-west systeem van vaarten, duinrellen en sloten (door aanvoer van schoon water uit de duinen) de meest waardevolle natuurwaarden bezit voor oever- en slootvegetatie zoals Waterweegtree, Fonteinkruid en Moerasschuim. Door het gebruik van bestrijdingsmiddelen is de natuurwaarde van de tuinbouwgrond beperkt.

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Natuur

Het onderscheid tussen de rechte, gegraven waterlopen voor de afvoer van kwelwater uit de duinen, water voor de blekerijen en de brouwerijen en de informele vijvers op de landgoederen is groot. Verwacht wordt dat de aan water gebonden natuur in het Westelijk Tuinbouwgebied in betekenis zal toenemen door het stopzetten van de drinkwaterwinning. De belangrijkste natuurwaarden in het gebied zijn aangegeven op de kaart 'natuur'. Zij zijn voornamelijk gekoppeld aan de binnenduintrand, het schone kwelwater, de hoogteverschillen en de bodemsamenstelling.

De potentiële natuurwaarde van het plangebied is groot. Met name de natuurontwikkeling van droge en natte duingraslanden in aansluiting op de landgoederen in de binnenduintrand zal een waardevol gradiënt van droog naar nat vormen voor flora en fauna. Doelsoorten zijn orchideeën, Waterbies en vogels als Geelgors, Paapje en Velduil, amfibieën als de Rugstreeppad.

De verschillen in het watersysteem (inzijg- en kwelgebieden) dienen voor deze gradiënt in de waterhuishouding te worden versterkt.

Beleidsuitgangspunten en wensen voor natuur

- realiseren ecologische verbindingszone groen en/of watergeleding Brouwersvaartgebied (Streekplan),
- (ecologische) verbinding van de strandvlakte met de stadsparken (Perspectiefplan Zuidwest),
- handhaven landschappelijk en biologisch waardevol gebied (Bestemmingsplan),
- herstel van het duinrelsysteem naar de Leidsevaart (Streekplan),
- inrichting natuurontwikkelingsgebied Elswout als botanisch waardevol gebied (Begrenzingsplan),
- benutten van lokale potenties in oost-westrichting, vergroten van natuurwaarden door ontwikkeling van water- en oevervegetaties en verbreden van de sloten voor waterberging,
- overgangen van bos-open, droog-nat, zand-veen benutten voor variatie in natuur,
- delen van het gebied die van nature nat waren ontwikkelen, met het accent op natte duingraslanden langs de binnenduintrand,
- realiseren van de EHS in noord-zuidrichting langs duintrand,
- oprichten van een ecologisch/educatief centrum,
- extensief beheer van het (weide)gebied met minder vee per ha., minder bemesting, later maaien, bloemrijke (sloot)randen, drinkplaatsen voor vee, et cetera,
- recreatieve zonering in het Duinvlietbos, tegengaan gemotoriseerd verkeer (rust).

2.5 De betekenis van het Westelijk Tuinbouwgebied onder druk

Al eeuwenlang staat het Westelijk Tuinbouwgebied onder invloed van de stad. Met de ruimte is altijd creatief omgesprongen. Door de technologische ontwikkelingen lijkt alles echter overal te kunnen, waardoor het plangebied verdicht en versnipperd:

- woningbouw kan ook op natte gronden plaatsvinden. Iedereen wil zijn eigen 'buitenplaats' en mooie woonomgeving,
- landbouw is niet meer specifiek grondgebonden. Gewassen worden tegenwoordig geteeld in kassen en teeltschuren, een soort fabriekjes. Teelten worden verspreid over het seizoen voor een gunstiger prijsvorming en risicospreiding,
- de stad zoekt ruimte voor typische stadsrandactiviteiten die uit de stad worden geweerd, zoals

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Beelden van het Westelijk Tuinbouwgebied

beeld duinrand

beeld stadsrand

beeld Bollenstreek

recreatieve uitloop maar ook ponyweides, caravanopslag, volkstuinten e.d.

Het landschapsbeeld van het Westelijk Tuinbouwgebied is de laatste jaren door de steeds verdergaande ontwikkelingen in en om het gebied sterk aangetast. De plangroep spreekt van 'verloedering' van het gebied. Dit komt enerzijds door het versnipperd grondgebruik en de economische situatie van bedrijven in het gebied en de planologische onduidelijkheid. Anderzijds gaat de gemeente Haarlem niet goed om met handhaving van het bestemmingsplan, waardoor allerlei bouwwerken verschijnen en in andere gevallen oneigenlijk gebruik van kassen en bollenschuren ontstaat.

Kansen

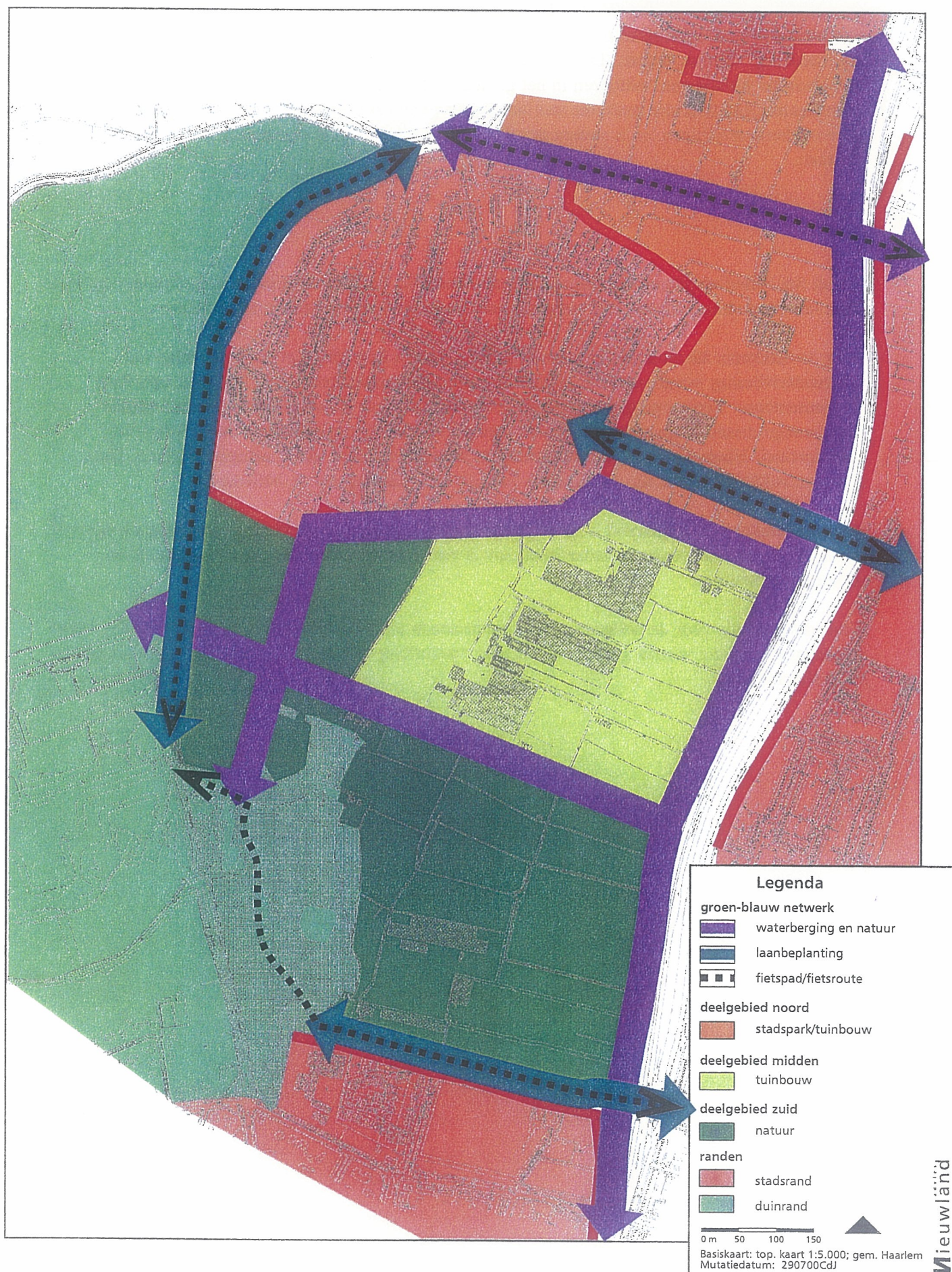
Vanuit het beleid en planontwikkeling rond het Westelijk Tuinbouwgebied en vergelijkbare gebieden langs de binnenduinrandzone zijn verschillende mogelijkheden tot inrichting en beheer.

Voor de betekenis als duinrand is natuurontwikkeling een kans die door de stopzetting van drinkwaterwinning wordt versterkt. Deze sluit aan bij de ontwikkeling van het Nationaal Park Kennemerzoom. Een vergelijkbaar project en gebied hiervoor is het natuurontwikkelingsplan Lentevreugd tussen Wassenaar en Katwijk, waarin 60 ha bollengrond omgevormd wordt tot natuurgebied. Hiervoor werd door alle belanghebbenden het Pact van Teylingen gesloten. Deze natuurontwikkeling dient als compensatie voor de ontwikkeling van de bollenteelt.

Voor de betekenis als stadsrand is de verbetering van recreatieve voorzieningen en toegankelijkheid een kans. Op de consument gerichte landbouw is een kans voor tuinders om de ligging in de stadsrand te benutten.

Voor de betekenis voor de bollenstreek is bovenstaande planontwikkeling in het Pact van Teylingen eveneens van belang waarin gezocht wordt naar versterking van de bollenteelt voor de tuinbouw en het bollentoerisme.

Landschappelijk streefbeeld: tuinbouw in het midden

3 HET LANDSCHAPPELIJKE STREEFBEELD

In het voorgaande hoofdstuk zijn de betekenis, de ontwikkelingen vanuit beleid en de wensen van de plangroep voor het Westelijk Tuinbouwgebied omschreven. Dit hoofdstuk schetst een beeld van de betekenis van het Westelijk Tuinbouwgebied voor de toekomst.

Het streefbeeld geeft aan hoe we de probleemstelling van verdichting, versnippering en verloedering omzetten in een doelstelling voor een gezond functionerend overwegend open gebied met recreatieve mogelijkheden voor de stad en respect voor de landschappelijke en ecologische samenhang en betekenis.

De geringe omvang en ligging van het gebied maakt een samengaan van verschillende ontwikkelingsrichtingen moeilijk. Bovendien is het de vraag of daarmee voldoende ontwikkelingsmogelijkheden worden geboden aan natuurontwikkeling, een attractieve stadsrand en een rendabele tuinbouw. Een gebrek aan een keuze voor een ontwikkelingsrichting gepaard aan een zekere huiver het plangebied op te delen, biedt weinig toekomstperspectief. En zonder dat geen ruimtelijke kwaliteit.

Het streefbeeld wordt gedragen en beheerd door de gebruiksfuncties en natuurwaarden voor de toekomst. Immers, het landschap is geen openluchtmuseum dat op een bepaald moment gefixeerd kan worden, zuiver als decor ten behoeve van de belevingswaarde. De duurzame samenhang tussen gebruikswaarde, natuurwaarde en belevingswaarde bepaalt de ruimtelijke kwaliteit van het plangebied.

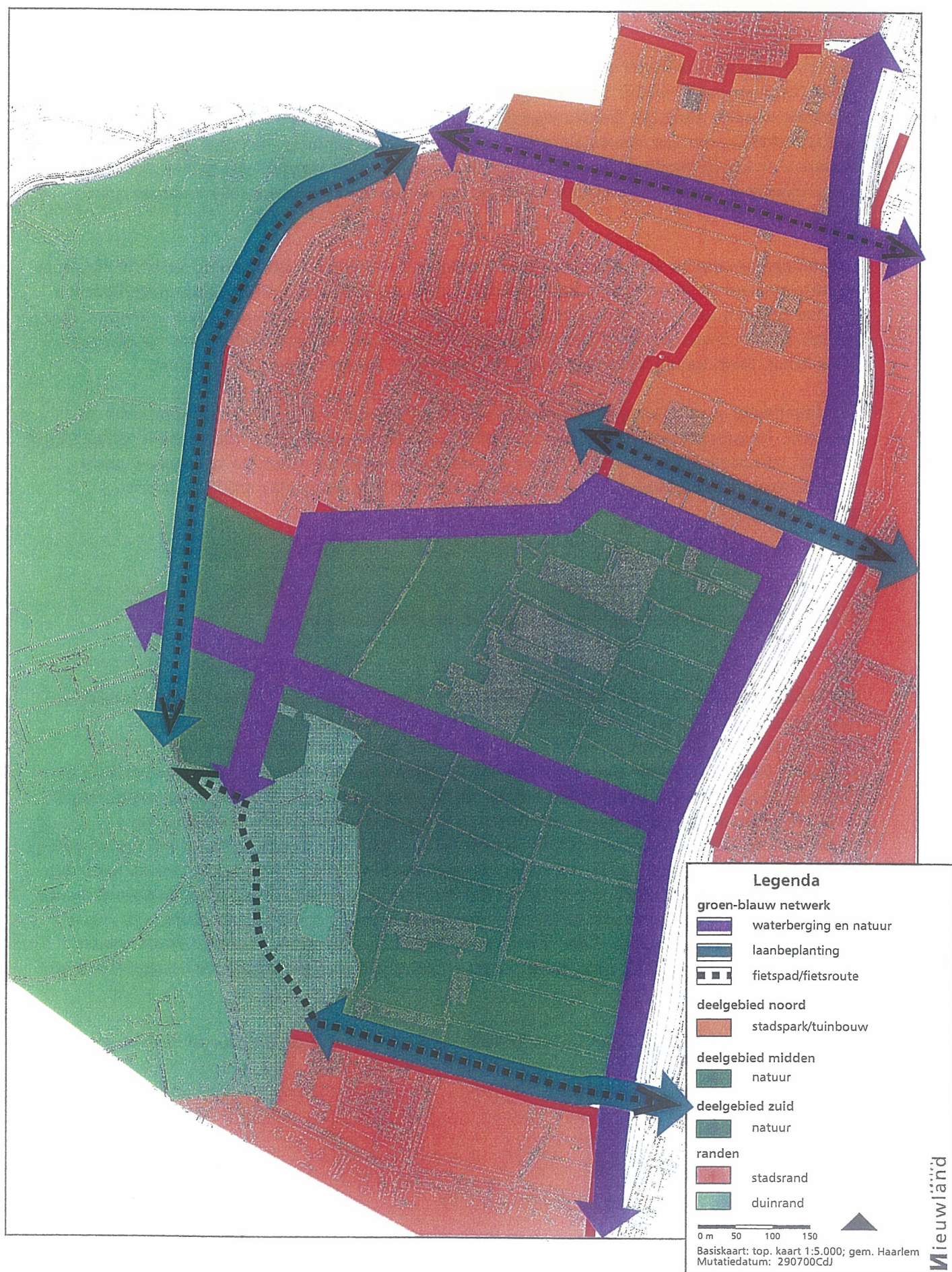
3.1 Natuur en tuin tussen stadsrand en duinrand

Het streefbeeld gaat uit van de drijvende krachten (eigendom, gebruik) en belangrijkste kwaliteiten (natuur, landschap) in het Westelijk Tuinbouwgebied zelf en de samenhang daartussen.

In de ruimtelijke ontwikkeling (hoofdstuk 2) worden de bijzondere kwaliteiten van het gebied toegedicht aan de 3 verschillende gezichten van het gebied en ontwikkelingsfasen: de duinrand, de stadsrand en de bollenstreek. Alle drie hebben ze het gebied gevormd en zullen ze vormend wezen. Door een te grote versnippering en verwevenheid is echter onduidelijkheid ontstaan. Een onduidelijkheid die leidt tot onzekerheid en speculatie, gebrek aan investeringen in een gezond bedrijf en landschap. In het streefbeeld is een rol toebedeeld aan alledrie gezichten op een locatie waar deze tot hun recht komen. Dit heeft geleid tot een indeling van het plangebied in 3 deelgebieden of kamers met richtlijnen voor een optimale inrichting. Naast deze zonering in gebruik en beeld is de eenheid van het plangebied van belang. Deze wordt gewaarborgd door het groen-blauwe netwerk waarin zichtlijnen, recreatieroutes en ecologische verbindingen zijn opgenomen, naast de belangrijke functie voor waterberging.

Onderstaand volgt een toelichting op het gebruik, de natuur en het landschapsbeeld voor de toekomst.

Landschappelijk streefbeeld: natuur in het midden

Gebruik

In het gebruik wordt een zonering voorgesteld met verschillende functies en ontwikkelingsmogelijkheden.

Tuinbouw

De tuinbouw blijft waarschijnlijk een belangrijke rol vervullen in het Westelijk Tuinbouwgebied vanwege het eigendom, de economische waarde en de landschappelijke en cultuurhistorische waarde. Stadsrand- en nevenactiviteiten zoals volkstuinen worden herverdeeld in het gebied. Er zullen mogelijkheden zijn voor een beperkte omvorming en uitbreiding van opstallen voor een rendabele bedrijfsvoering. Hoogte en omvang van bebouwing zijn daarbij harde randvoorwaarden die ook volgens het bestemmingsplan dienen te worden gehandhaafd. Deze investeringen dienen grondgebonden te zijn. Niet-grondgebonden tuinbouwactiviteiten dienen uit het plangebied te worden geweerd. Door een nieuw ontwikkelingsperspectief voor tuinbouwbedrijven ontstaan er wellicht ook kansen voor milieuvriendelijker teelten ('biobol').

Indien de kansen voor de tuinbouw gering zijn gaat de voorkeur uit naar een snelle sanering zodat de verloedering wordt tegengegaan (streefbeeld 'natuur in het midden').

Stadslandbouw

Naast op productie gerichte tuinbouw zijn er in de stadsrand kansen voor op de consument gerichte tuinbouw of landbouw. Dit zijn veelal kleinschalige agrarische bedrijven waar de consument direct producten kan kopen of oogsten of zelfs mee kan werken op het bedrijf. Ook zorgboerderijen zijn een vorm van landbouw waarin de bedrijfsvoering is aangepast op bijzondere werknemers.

Recreatie

In eerste instantie is recreatie gericht op de oost-west verbinding tussen stadsrand en duinrand. Hiertoe wordt de Brouwersvaart verder ontwikkeld. Daarnaast wordt extensief recreatief medegebruik (wandelen, vissen) in het gebied gestimuleerd. Specifieke recreatievoorzieningen, zoals volks- en doetuinen, ponyweides en maneges zijn als stadsrandactiviteit van belang. Door dergelijke voorzieningen te concentreren wordt versnippering van het tuinbouwgebied tegengegaan en kan een soort stadspark ontstaan.

Tevens kan vanuit het stadsparkgedeelte het medegebruik van vaarten als kanoroute worden overwogen, mits de natuurontwikkeling langs de oevers daar niet onder lijdt.

Wonen en werken

Uitbreiding van wonen en bedrijvigheid is niet gewenst en ontoelaatbaar, enerzijds om het gebied voor verdere versnippering te behoeden en anderzijds de ruimte voor tuinbouw en andere functies te benutten. Waar mogelijk dient bebouwing in het plangebied te worden gesaneerd. Het water- en slotenpatroon dient als waterberging ter bescherming van de bebouwde gebieden.

Natuur

Het zuidelijke en westelijke deel van het plangebied biedt de beste kansen voor natuurontwikkeling in aansluiting op de gradiënt van de duinrand en landgoederen. Op termijn kan dit gebied onderdeel worden van het Nationaal Park Kennemerland. De tuinbouwgrond dient te worden omgevormd en gesaneerd tot grasland dat extensief zal worden begraaasd om de botanische waarde van de strandvlakte te versterken. Het natuurdoeltype is nat en droog duingrasland.

Door het stopzetten van duinwaterwinning zal de kwelstroom vanuit de duinen toenemen. Dit heeft

naar verwachting invloed op de grondwaterstand in het gehele plangebied. De ontwikkeling van natte natuur in het hele plangebied wordt gekoppeld aan het deelgebied zuid en aan de oost-west gerichte vaarten. In het deelgebied zuid wordt daartoe het historische slotenpatroon hersteld. De watergangen worden gevoed met duinkwel en bieden goede mogelijkheden voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers en een grotere waterberging. Ze dienen tevens als buffer tussen woon- en tuinbouwgebied welke tegen te hoge grondwaterstand dienen te worden beschermd.

In de noord-zuidrichting is de westelijke duinrand onderdeel van de ecologische hoofdstructuur. Aan de oostzijde kan de watergang die parallel aan de westelijke randweg loopt een ecologische verbinding vormen door de voormalige strandvlakte. Via het netwerk van vaarten kan de natuur aansluiten op de groenstructuur van de stad (Groenstructuurplan Haarlem).

Landschapsbeeld

Bovenstaande gebruiks- en natuurwaarden zijn drager voor het beeld en belevingswaarde. Het landschapsbeeld wordt zodoende grotendeels bepaald door openheid, een groen karakter en een heldere verkaveling en waterstructuur met daaraan gekoppeld natuurvriendelijke oevers.

In het zuidelijke deel wordt een deel van de oude strandvlakte hersteld door bollengrond om te vormen tot open, vochtig duingrasland met een dicht patroon van sloten met duinkwel. De zuidwestzijde van het plangebied vormt een ruimtelijk geheel met de landgoederenzone van Duinvliet en Elswout, en bestaat uit droger duingrasland met eventueel een geïsoleerde vijver. Het open grasland van de strandvlakte contrasteert met de bosranden, lanen en verspreide boomgroepen van de duinrand. De tuinbouw geeft de stadsrand en de stad identiteit als 'Haarlem bloemenstad en bollenstad'. Door een betere aansluiting van de tuinbouw op de stad ontstaan ook nieuwe kansen voor op de consument gerichte tuinbouw. De stadsrandactiviteiten worden verplaatst en geconcentreerd in het noordelijke deelgebied.

Het noordelijk deel is vanouds kleinschaliger. Door een landschappelijke inrichting met lage hagen rond volkstuincomplexen en andere stadsrandactiviteiten, ontstaat een groen en parkachtig gebied. Dergelijke hagen omzoomden ook in vroeger tijden de tuinderijen.

De eenheid en openheid van het plangebied als geheel kan visueel worden versterkt door:

- het verdichten van de randen,
- het creëren van zichtlijnen,
- het beperken van bebouwing en bebouwingshoogte,
- het beperken van opgaande beplanting in het centrale gebied,
- het versterken van het groene karakter,
- het versterken van de verkaveling en waterstructuur.

3.2 Het landschappelijke streefbeeld per deelgebied

Door het verschillende accent in gebruik, natuur en beeld valt het westelijk Tuinbouwgebied uiteen in verschillende deelgebieden. De vier deelgebieden die in het Westelijk Tuinbouwgebied worden onderscheiden, zijn achtereenvolgens:

- het groen-blauwe netwerk,
- deelgebied noord,
- deelgebied midden: twee varianten,

- deelgebied zuid.

3.2.1 Deelgebied Groen-blauwe netwerk

Uitgangspunt voor het groen-blauwe netwerk is dat het patroon van vaarten, oevers en paden de samenhang en eenheid van het gebied waarborgt, alsmede de natuurwaarde en recreatieve waarde van het plangebied verhoogt.

Het groen-blauwe kader geeft structuur aan het gebied en is gekoppeld aan de oost-west verbindingen (Duinvlietweg, Marcelisvaart, Vlaamseweg en Brouwersvaart) en aan de noord-zuid gerichte vaarten. Al deze watergangen worden gevoed met duinkwel. De ontwikkeling van natte natuur is daarom aan deze vaarten gekoppeld. Bovendien dienen de watergangen voor waterberging en regulering van het waterpeil voor woningbouw en tuinbouw.

Via het netwerk van vaarten kan de natuur aansluiten op de groenstructuur van de stad. Ook recreatieve verbindingen kunnen in het groen-blauwe netwerk een plaats krijgen.

Geen kamers maar gouden randjes

Het groen-blauwe netwerk brengt eenheid en geleding in het plangebied. Geleding betekent dat de deelgebieden niet van elkaar worden afgesloten als een soort kamertjes. Wel worden de randen van de verschillende deelgebieden aangezet met gebiedseigen afscheidingen als meidoornhaagjes. Deze hagen zijn gekoppeld aan de historische verkaveling en het gebruik dat zij omzomen (bijvoorbeeld de haag ten noorden van Marcelisvaart als omzoming van het tuinbouwgebied).

Oost-westverbindingen

De oost-westgerichte vaarten zijn belangrijke verbindingen tussen de stadsrand en duinrand. Zij vertellen het verhaal van de wederzijdse beïnvloeding van stad en duin. Zij vormden in het verleden ook letterlijk de transportas voor het duinzand en het schone duinkwelwater richting brouwerij. Andersom bracht de stad parels van landgoederen in de duinrand. Het culturele rechtlijnige karakter van de vaarten is om deze redenen bijzonder waardevol. Voor de ontwikkeling van de natuurwaarden worden natte verbindingen gekoppeld aan het netwerk, waarbij de waterberging wordt vergroot.

De oost-westverbindingen, met name de Brouwersvaart en de Marcelisvaart, worden gebruikt voor het realiseren van de zichtlijnen tussen stadsrand en duinrand.

Brouwersvaart

Langs de Brouwersvaart wordt de noordzijde verbreed met water- en natuurvriendelijke oevers van 10-20 m, in aansluiting op het deelgebied noord. Belangrijk is dat de vormgeving van de vaart, met name het rechtlijnige karakter en de verkaveling haaks daarop, vanuit cultuurhistorische overwegingen intact blijft.

Visstekken voor sportvissers zijn gekoppeld aan de noordzijde van de Brouwersvaart.

Knelpunt langs de Brouwersvaart is op dit moment het smalle voetpad, dat veel gebruikt wordt door fietsers. Vanwege de school in het Ramplaankwartier is een doorgaande fietsersroute naar de stad zeker gewenst. De oplossing voor dit probleem is gevonden in het herstel van het bestaande voetpad en de aanleg van een nieuw fietspad ten zuiden van de haag langs het Brouwersvaartpad.

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Bouwstenen groen-blauw netwerk

recreatie en natuur langs de Brouwersvaart

recreatie en natuur langs de Marcelisvaart

natuurvriendelijke oever

natuur langs de noord-zuid vaart

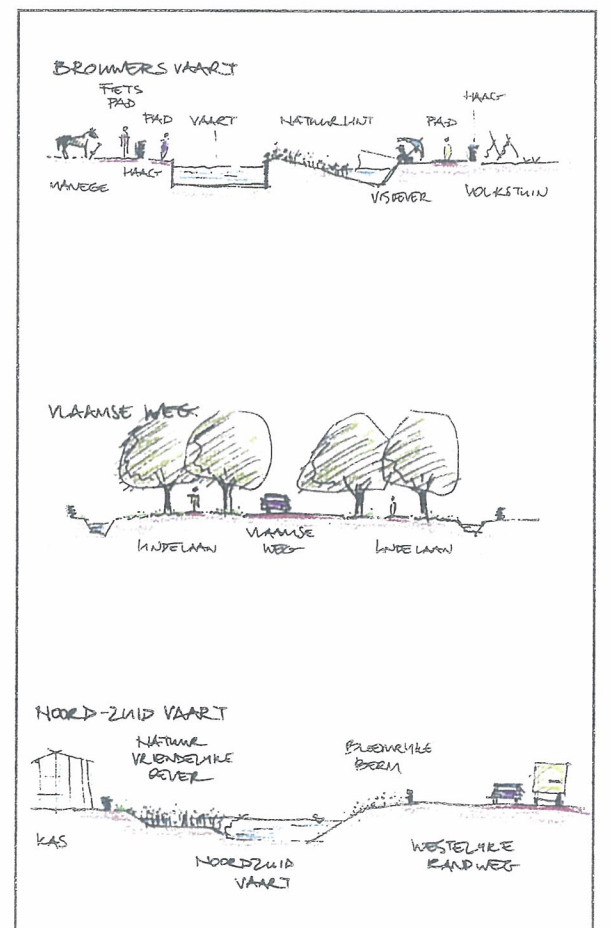
fietzers

Inrichtingsprincipes

Brouwersvaart met fiets- en wandelroute langs zuidzijde en natuurlijk oeverlint grenzend aan visoever en volkstuintenpark, slotenpatroon sluit aan op Brouwersvaart.

Vlaamseweg met fietsroute monumentaal ingericht met dubbele bomenlaan (Linde, evt. Beuk)

Westelijke Randweg met vaart en natuurvriendelijke oever aan westzijde

Beeld

Op stadsrand en duinrand gericht open netwerk van vaarten, deels begeleid met oost-west gerichte fietsroutes en halfverharde wandelroutes. Duinvliet en Vlaamseweg worden paden door forse laanbeplanting. Routes langs Brouwersvaart en om deelgebied midden (variant tuinbouw) begeleid door lage haagbeplanting.

Gebruik

Waterberging en -huishouding, recreatieve verbinding (fietsen, skaten, wandelen), visoever langs paden met brede bermen, evt. kanoroute

Natuur

Water- en oevervegetatie (bv Klimopwatteranonkel, Weegbree) en fauna (bv rugstreeppad), bloemrijke bermen (bv vlinders)

De onderdoorgang bij de Westelijke Randweg kan voor fietsers worden gebruikt, maar moet wel worden aangepast. Het fietsverkeer wordt op deze manier beter gereguleerd, waardoor conflicten tussen fietsers en voetgangers kunnen worden voorkomen.

De wens bestaat om een kanoroute vanuit de stad naar het Westelijk Tuinbouwgebied te ontwikkelen. Er zijn door de aanwezigheid van dammen en sluizen echter praktische problemen, waardoor er geen rondgang door het gebied mogelijk zal zijn. De Brouwersvaart is daarom de enige vaart die geschikt is voor kanovaart. Vanuit de stad en de vaart langs de Lorentzstraat kan de Brouwersvaart gebruikt worden om in en uit het Westelijk Tuinbouwgebied te varen. De mogelijkheid van een doorgaande kanoroute kan als apart project worden meegenomen in het groen-blauwe netwerk.

Vlaamseweg

De Vlaamseweg is een formele oost-westverbinding tussen het Ramplaankwartier en de stedenbouwkundige structuur van Haarlem. Deze weg is ingericht met een laanbeplanting. De dubbele populierenbeplanting die er nu staat, zou op den duur beter vervangen kunnen worden door een laanbeplanting met een cultureel en stedelijk karakter (linde, beuk). Dit sluit ook beter aan op de inrichting van de Rollandlaan. De kavelstrook ten zuiden van de Vlaamseweg wordt bij de weg en deelgebied noord betrokken, terwijl de zuidelijk begrenzendende sloot wordt ingericht voor natuur en waterberging.

Het huidige ruime profiel van de Vlaamseweg met fietspaden en wandelpaden blijft gehandhaafd. Belangrijk is dat de oversteek van de Westelijke Randweg ter hoogte van Vlaamseweg/De Ruyterweg voor voetgangers en fietsers wordt verbeterd. Dit houdt in dat de verkeerslichten voor langzaam verkeer beter moeten worden afgesteld.

Marcelisvaart

De Marcelisvaart heeft een landschappelijk en kleinschalig karakter. De natuurwaarden langs de zuidelijke oever van de vaart zijn dusdanig groot, dat deze verder kunnen worden ontwikkeld, in aansluiting op deelgebied zuid. De oevers worden als plas-draszones ontwikkeld met een totale breedte van het project van circa 20 meter. Het rechtlijnige karakter van de vaart blijft vanuit cultuurhistorische overwegingen gehandhaafd.

Langs de noordzijde van de Marcelisvaart wordt een wandelpad met schelpen en leem aangelegd dat aansluit op de recreatieve verbindingen in de deelgebieden zuid en midden en richting Duinvliet en Elswout. Een rechtstreekse doorgaande verbinding naar de stad is niet gewenst en heeft bovendien geen betekenis als doorgaande oost-westverbinding. De oversteken bij de Vlaamseweg en het Duinvlietpad zijn voldoende. Het voetpad langs de Marcelisvaart wordt begeleid door een lage haag. Hierdoor wordt recreatie gescheiden van de kwetsbare tuinbouwpercelen.

Duinvlietpad

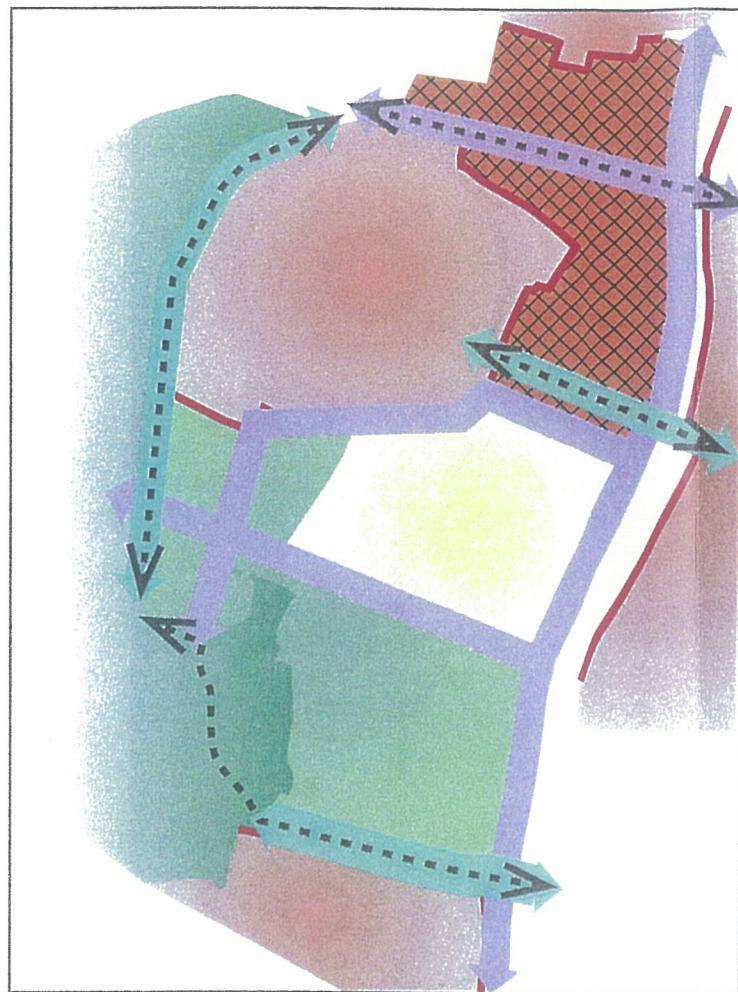
De inrichting van de oost-westverbinding langs het Duinvlietpad voldoet goed. De begeleidende rij knotwilgen blijft gehandhaafd.

Knelpunt bij het Duinvlietpad is dat deze door auto's gebruikt wordt. Bovendien is de weg door Duinvliet toegankelijk als doorgaande route. Met eenvoudige ingrepen kan gemotoriseerd verkeer worden geweerd.

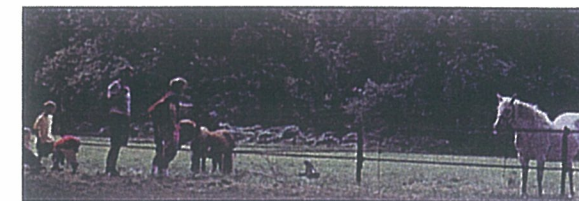
Noord-zuidgerichte vaart

De noord-zuidgerichte vaart langs de Randweg (deels Houtvaart) is, net als de oost-westgerichte vaarten, onderdeel van het groen-blauwe netwerk. De natuurwaarde kan worden verhoogd door het

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Bouwstenen deelgebied noord

stadsnatuurpark

ponyweide

volkstuintenpark

stadstuinbouw: op de consument gericht

stadsrandactiviteiten en recreatie

volks- en doetuinen

Inrichtingsprincipes

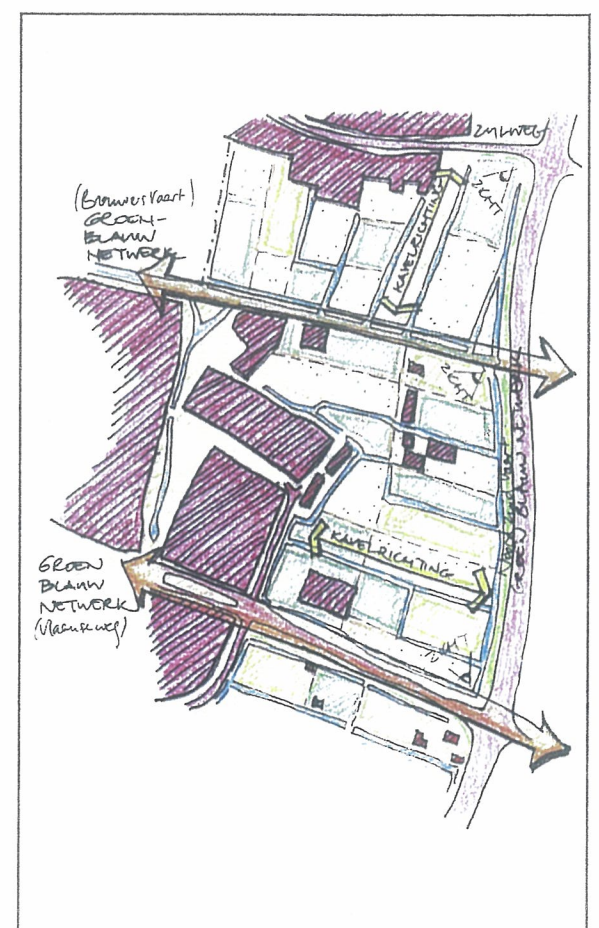
Open groene inrichting, met geleiding volgens historisch kavelpatroon.

Ten noorden Brouwersvaart:

Noord-zuid kavelrichting met onderverdeling door padenstelsel in dwarsrichting, fijne verkaveling (maat kavels ca. 50x100m).

Ten zuiden Brouwersvaart:

Oost-west kavelrichting met onderverdeling door padenstelsel in lengterichting, grovere verkaveling (maat kavels ca. 80x160m).

Beeld

Fijnschalig groen mozaïek van tuinen en parken in raamwerk van oude kavelstructuur en slotenpatroon.

Gebruik

Stadspark, openbaar toegankelijk wandelgebied met volkstuinten, doetuinen (educatieve tuinen), (stads)landbouw, manege/stoeterij en ponyweiden.

Natuur

Park- en tuinvogels, bloemrijke bermen, hagen en tuinen (bv vlinders), sloot- en oevervegetatie (bv Dotterbloem, Zwanebloem).

creëren van een eenzijdige natuurvriendelijke oever. Het rechtlijnige karakter van deze vaart blijft aan één zijde gehandhaafd. De oeverzone is natte ecologische verbindingszone en versterkt de landschappelijke structuur in het plangebied.

3.2.2 Deelgebied noord

Uitgangspunt voor het deelgebied noord is een kleinschalig groengebied met veel stadsparkachtige kenmerken, ingepast in de historische, fijnmazige verkaveling. De wensen voor dit deelgebied zijn groot. Er moet dan ook gekozen worden; niet alles zal mogelijk en gewenst zijn. Duidelijk is dat er geen plaats is voor nieuwe woningbouw, niet langs de Zijlweg en niet langs de Ramplaan.

De functies die in ieder geval een plaats kunnen krijgen in deelgebied noord zijn:

- de volkstuinen die verplaatst worden uit het middendeel (circa 2 ha); voor volkstuinen van buiten het Westelijk Tuinbouwgebied is geen plaats,
- soort stadspark met voetpaden langs de noordzijde van de Brouwersvaart met aansluiting via brug op voetpad langs de zuidzijde hiervan,
- stadslandbouw (op consument gerichte land- en tuinbouw, groentetas en ponyweide),
- tuincentrum Myrianta (geen uitbreiding).

Vanwege de verschillen in inrichting en verkaveling wordt in deelgebied noord onderscheid gemaakt in het gebied ten noorden van de Brouwersvaart en het gebied ten zuiden ervan, dat doorloopt tot even ten zuiden van de Vlaamseweg. Door deze kavelstrook bij deelgebied noord te trekken, kan de inrichting van de Vlaamseweg monumentaler worden. Bovendien passen huidig gebruik en inrichting bij deelgebied noord.

Toegankelijke stadsparkzone ten noorden van de Brouwersvaart

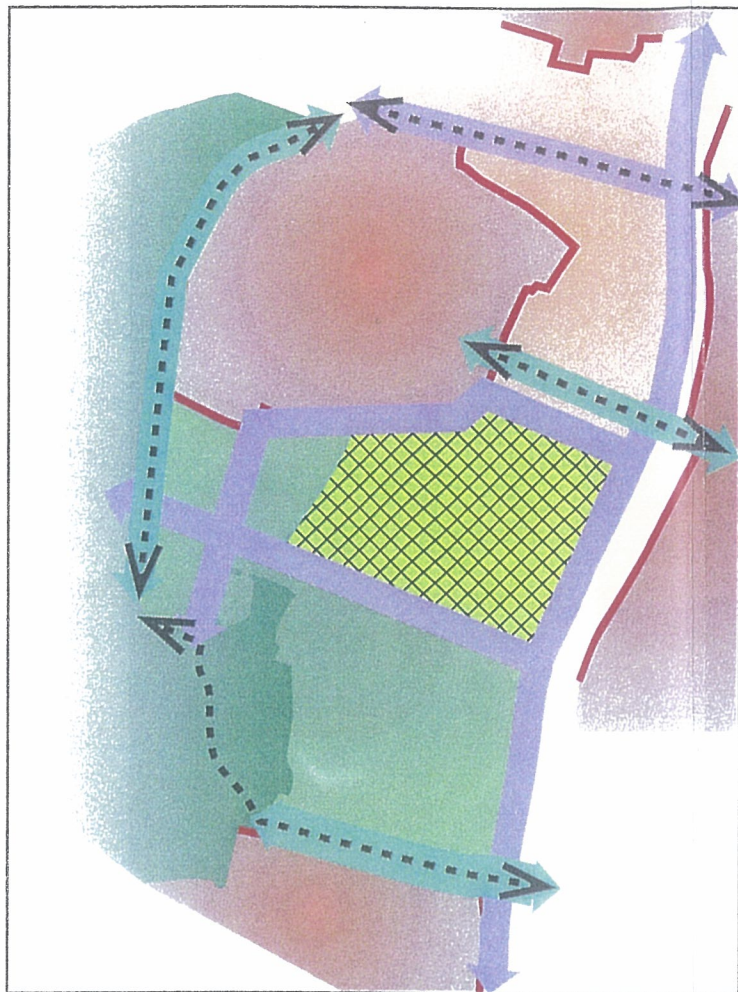
Het gebied ten noorden van de Brouwersvaart is ingericht als open en toegankelijke stadsparkzone met daarin verspreid enkele volks- of doetuincomplexen (educatie) binnen de historische verkaveling. Deze tuincomplexen zijn met lage hagen afgezet, zodat een duidelijke scheiding tussen privé en publiek terrein bestaat. De inrichting sluit goed aan op de Brouwersvaart die is uitgewerkt in het groen-blauwe netwerk. De sloten in het gebied sluiten aan op de strook van de Brouwersvaart. Bij inpassing van de volkstuinen is de kavelrichting het ontwerputgangspunt. Voor het verplaatsen van volkstuinen van buiten het plangebied was geen meerderheid.

Een voetpad van schelpen en leem langs de noordzijde van de Brouwersvaart vergroot de toegankelijkheid van het gebied voor het publiek.

Consument gerichte tuinbouw ten zuiden van de Brouwersvaart

Het gebied ten zuiden van de Brouwersvaart is opener en grootschaliger dan het noordelijke deel. Ook hier is de toegankelijkheid vergroot met paden. Belangrijke functies zijn hier (op de consument gerichte) tuinbouw en landbouw. In dit concept past een manege of stoeterij. Voorwaarde is evenwel dat het bebouwde oppervlak niet zal toenemen. Voor de verplaatsing van de sportvelden van Alliance naar dit gebied was in de plangroep geen meerderheid.

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Bouwstenen deelgebied midden (variant tuinbouw)
 (voor variant natuur: zie deelgebied zuid)

open velden en zicht op Haarlem

bollen- en bloementeelt

bedrijfsgebouw met be- en verwerking van
bloemen en bollen (bijvoorbeeld droogbloemen)

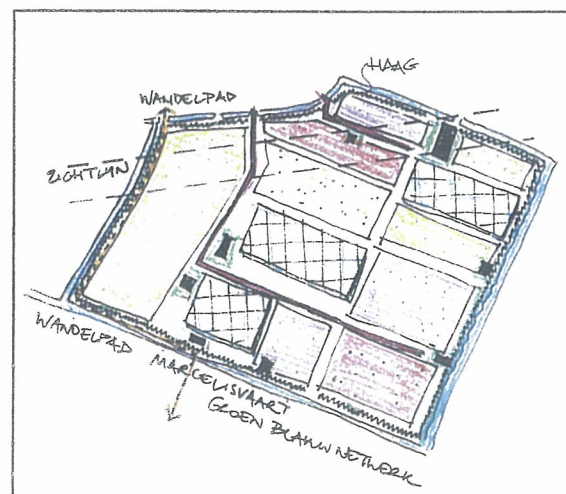
omheining tuinbouwgebied en recreatief ommetje

kassen

Inrichtingsprincipes

Eenheid en begrenzing door watergang en haag (meidoorn of veldesdoorn) rond tuinbouwgebied max. 1,5m hoog, deels bestaand.
 Regelmatige verkaveling en clusters bebouwing ingepast in maat kavelpatroon (ca. 100x200m)
 Richtlijnen voor bebouwingshoogte en erfbeplanting ten behoeve van openheid, zichtlijnen en eenheid.
 Wandelpad langs randen in aansluiting op groen blauw netwerk Marcelisvaart.

Beeld

Met lage hagen afgebakend tuinbouwgebied, regelmatig patroon van bloemen- en bollenvelden in oude kavelstructuur, en enkele clusters woningen met erfbeplanting, bedrijfsgebouwen en kassen, zichtlijnen tussen stadrand en duinrand.

Gebruik

Tuinbouw gericht op bloemen- en bollenteelt, bij voorkeur milieuvriendelijke teelten, winteractiviteit in schuren, recreatieve verbindingen langs randen deelgebied, watergang rondom ten behoeve van waterberging en -beheersing.

Natuur

Tuinvogels (bv Lijster, Putter).

3.2.3 Deelgebied midden: twee varianten

Uitgangspunt voor het middengebied zijn twee varianten in aansluiting op de twee afwijkende visies in de plangroep. Deze varianten zijn de ontwikkeling van grondgebonden tuinbouw en natuurontwikkeling, in aansluiting op deelgebied zuid.

Voor beide varianten geldt:

- extensief recreatief medegebruik is mogelijk op lokale paden,
- woningen die geen cultuurhistorische waarde hebben, worden waar mogelijk gesaneerd.

Grondgebonden tuinbouw

De keuze voor de agrarische gebruiksfunctie als drager, betekent het ontwikkelen van een gezonde en aantrekkelijke tuinbouw, met een herinrichting van de niet-grondgebonden delen. De tuinbouw (bollen- en bloementeelt) is drager van het gebied en draagt bij aan het kleurrijke, kleinschalige en tevens open karakter van het plangebied. Bovendien heeft de tuinbouw onder de rook van Haarlem een belangrijke sociaal-economische en cultuurhistorische waarde.

Er is ruimte voor minstens 3 gezonde bedrijven. Deze hebben naast de volle grond een deel bedrijfsruimte en kasruimte nodig. De bebouwing wordt ingepast met behoud van de zichtlijnen en eenheid van het gebied, geclusterd per bedrijf langs de noord-zuid gerichte vaart. Hier lag van oorsprong ook de bebouwing van de tuinders. Milieuvriendelijker teelten worden gestimuleerd.

Natuurontwikkeling

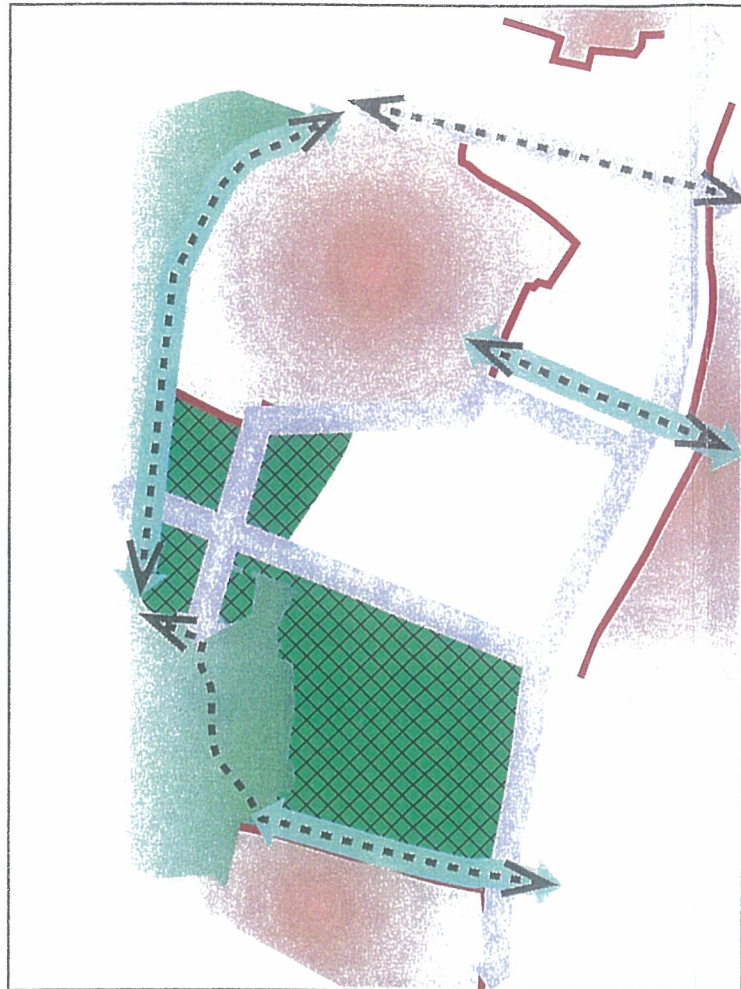
De keuze voor een inrichting als natuurgebied (gekoppeld aan het water uit de duinen) betekent dat alle tuinbouwbedrijven uit het gebied zullen verdwijnen: de (niet historische) bebouwing wordt gesloopt en de tuinbouwgrond omgevormd tot een natuurgebied met natte, waardevolle duingraslanden. Samen met het deelgebied zuid wordt in deze variant het middengebied onderdeel van het Nationaal Park Kennemerland. Het polderpeil sluit aan op het zuidelijke deelgebied. De toegankelijkheid van het gebied vindt plaats via het groen-blauwe netwerk en enkele doorgaande voetpaden door het gebied.

3.2.4 Deelgebied zuid

De zuidwestzijde van het plangebied vormt een ruimtelijk geheel met de landgoederenzone van Duinvliet en Elswout, dat kan worden versterkt door de aanleg van een vijverpartij. Het open grasland van de strandvlakte contrasteert met de bosranden, lanen en verspreide boomgroepen van de duinrand.

Het deelgebied zuid heeft als uitgangspunt de ontwikkeling van (natte) natuur en recreatie. Het gebied ten zuiden van de Marcelisvaart is aangewezen in het begrenzingenplan en behoort tot het zoekgebied van het Nationaal Park Kennemerland. De provincie is voor dit deelgebied een belangrijke initiatiefnemer. Het streefbeeld is open en nat duingrasland met een polderpeil dat aansluit op de natuurlijke schommelingen en gradiënten in de duinzoom (afstemming waterhuishoudingsplan). Het beheer van deelgebied zuid zal worden overgedragen aan een natuurbeheersorganisatie (Staatsbosbeheer).

Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem
Bouwstenen deelgebied zuid

Beeld

Open weidegebied met dicht patroon van sloten en oevertvegetatie, vormt fraaie overgang naar duinrand met landgoedbossen en -lanen van Duinvliet en Elswout.

Gebruik

Extensief agrarisch beheer met maai-beheer en begrazing, gericht op natuurwaarde.

Natuur

Gradiënt van droog duingrasland aan westzijde bij Elswout op geestgrond, nat glanshaverhooiland en bloemrijke kamgrasweiden aan zuidzijde op veenachtige strandvlakte, water- en oevertvegetatie. Waarde voor flora (Orchideën, Knobbies, Klimopwaterranonkel) en fauna (Rugstreeppad, Noordse woelmuis, evt. weidevogels).

duingrasland en duinkwel

duingrasland en extensieve begrazing

duingrasland

openheid tussen stadsrand en duinrand

nat duingrasland met sloten

Inrichtingsprincipes

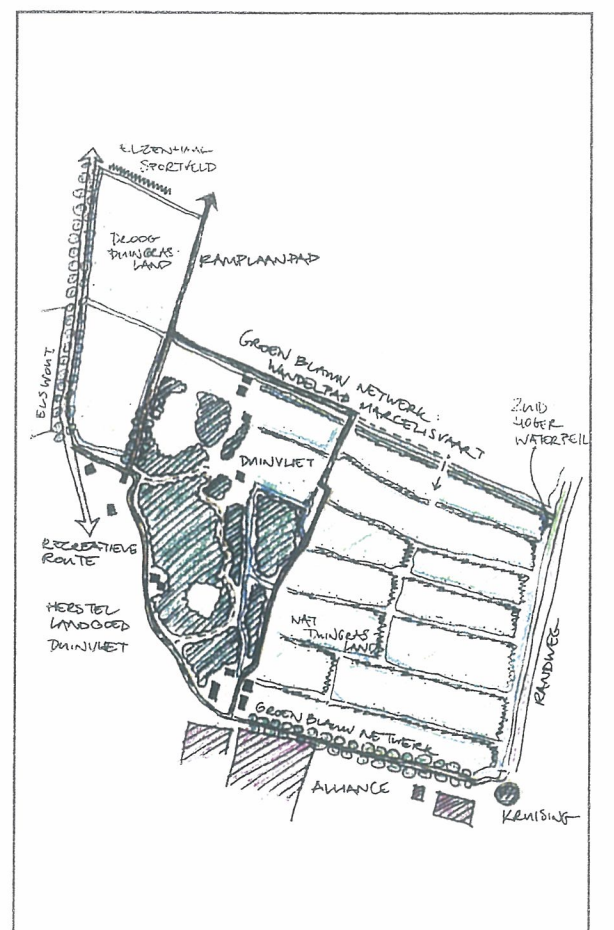
Verplaatsen tuinbouw en sloop bedrijfsgebouwen (handhaving cultuurhistorische bebouwing en woningen).

Verbreed historisch slotenpatroon in zuidelijk deel ter vergroting waterberging en benutting duinkwel. Westelijk deel droger inzigingsgebied, evt.

geïsoleerde vijverpartij in aansluiting op landgoed. Verschrallingsbeheer door maaien en afvoeren en

extensieve begrazing. Recreatief wandelpad in aansluiting op groenblauw netwerk Duinvliet en

Marcelisvaart. Herstel landgoed Duinvliet, beheer bos, zoom en aanleg vijvers.

Om de verhoging van de grondwaterstand in het Westelijk Tuingebied te kunnen opvangen, is in het zuidelijke deel extra waterberging nodig. Bij voorkeur wordt hiervoor het oude patroon van watergangen hersteld. In samenhang met de waterbeheerder zal de hoeveelheid sloten en de diepte ervan worden bepaald. Het kwalitatief goede duinkwelwater blijft op deze manier zo lang mogelijk in het gebied. Het westelijke deel is inzigtgebied en staat niet in open verbinding met het zuidelijke deel. De goede waterkwaliteit zal leiden tot bijzondere flora en fauna in sloten en slootoevers. De gemeente Haarlem is inmiddels gestart met het opstellen van een waterplan voor de gemeente, waarin ook het Westelijk Tuinbouwgebied wordt meegenomen.

Op Duinvliet worden de voormalige vijvers waar mogelijk hersteld, evenals de kronkelige watergangen die hier in het verleden lagen. Ook het beheer van het bos wordt aangepast.

De Beukenlaan langs Elswout en de bosrand van Duinvliet zorgt voor een bijzondere beleving van het Westelijk Tuinbouwgebied vanuit het westen. Tussen het Ramplaanpad en Elswout blijft het open karakter van de graslanden gehandhaafd, waardoor de zichtlijn richting St. Bavo gewaarborgd blijft. Extra aandacht is nodig voor de begrazingsdruk met schapen die nu te hoog is. Extensivering zal de kwaliteit van de duingraslanden ten goede komen.

De rand ten zuiden van de tennisbaan in het Ramplaankwartier kan door aanplant van een elzensingel het natuurlijke karakter van het gebied versterken.

Recreatief medegebruik vindt plaats langs de Marcelisvaart aansluitend op enkele doorgaande voetpaden door het gebied, het landgoed Duinvliet en het Ramplaanpad. Zo mogelijk kan een wandelpad langs de noord-zuid gerichte vaart worden toegevoegd.

4 REALISATIE VAN HET STREEFBEELD

In dit hoofdstuk wordt het landschappelijke streefbeeld uitgewerkt in concrete inrichtings- en beheervoorstellen voor realisatie. In de projecten wordt onderscheid gemaakt in initiatiefnemer(s) en betrokkenen, maatregelen, planning en mogelijke budgetten. Eventueel nader onderzoek of een nieuwe ontwerp-opgave op detailniveau onderdeel is van de projecten. Van belang is daarbij te onderzoeken welk beleid en welke lokale initiatieven aansluiten op het streefbeeld en een belangrijke stap vormen in de realisatie ervan. Er is in de planning onderscheid gemaakt in korte termijn (2001-2005), middellange termijn (2005-2015) en lange termijn (na 2015).

4.1 Projecten groen-blauwe netwerk

HET GROEN-BLAUWE NETWERK					
proj.nr.	projectnaam	initiatiefnemers/ betrokkenen	maatregelen	planning	financiering
GB 1	Natuurontwikkeling Brouwersvaart	gemeente, waterschap, eigenaren	• inrichten van een plas-draszone langs de noordelijke oever waarbij profiel van de vaart in tact blijft • inrichtingsplan voor visstekken langs de noordzijde van de Brouwersvaart • zo mogelijk aankoop van gronden	kort	gemeente, waterschap
GB 2	Aanleg fietspad ten zuiden van de Brouwersvaart	gemeente, eigenaren	• herstel van het bestaande voetpad • aanleg van een nieuw fietspad ten zuiden van de haag langs het Brouwersvaartpad • aanpassing van de onderdoorgang bij de Westelijke Randweg voor fietsers	kort	gemeente
GB 3	Verkenning kanoroute Brouwersvaart e.o.	gemeente, waterschap	• oplossen knelpunten in toegankelijkheid/natuurontwikkeling	middellang	gemeente
GB 4	Vervangen laanbeplanting Vlaamseweg	gemeente	• vervangen Populier langs Vlaamseweg door Linde of Beuk	middellang	gemeente
GB 5	Verbetering oversteek Westelijke Randweg	gemeente	• afstellen verkeerslichten voor langzaam verkeer bij Vlaamseweg/Pijlsweg	kort	gemeente
GB 6	Natuurontwikkeling Marcelisvaart	gemeente, waterschap, eigenaren	• inrichten van een plas-draszone langs de zuidelijke oever • zo mogelijk aankoop van gronden	kort	gemeente, waterschap, DLG
GB 7	Verbeteren wandelpad langs Marcelisvaart	gemeente, eigenaren	• aanleg wandelpad met schelpen en leem • aanplant haag	kort	gemeente
GB 8	Aanpassing toegankelijkheid Duinvlietpad	gemeente	• afsluiten Duinvlietpad als sluiproute voor motorisch verkeer	kort	gem., SBB
GB 9	Natuurontwikkeling langs noord-zuid gerichte vaart	gemeente, waterschap, eigenaren	• inrichten van een plas-draszone langs de westelijke oever waarbij het profiel van de vaart in tact blijft • zo mogelijk aankoop van gronden	kort	gemeente, waterschap, DLG
GB 10	Ontwikkelen voetpad langs noord-zuid gerichte vaart	gemeente, eigenaren	• aanleg wandelpad met schelpen en leem	middellang	gemeente, DLG

4.2 Projecten deelgebied noord

DEELGEBIED NOORD					
proj.nr.	projectnaam	initiatiefnemers/ betrokkenen	maatregelen	planning	financiering
N 1	Inrichting stadspark volks- en doetuinencomplex	gemeente, volkstui- vereniging, eigenaren	• aankoop gronden • inrichting gronden als volks- en doetuinencomplex (max. 4 ha) • aanplant lage hagen als afscheiding • aanleg wandelpad met schelpen en leem door stadspark met brug	middellang	gemeente, volkstui- vereniging
N 2	Manege/stoeterij	eigenaar	omvormen tuinbouwbedrijf tot stoeterij (geen uitbreiding van bebouwing)	kort	eigenaar
N 3	Stimulering stadslandbouw	gemeente, eigenaren	omvorming tuinbouwbedrijven tot op consument en diensten gerichte agrarische bedrijven	middellang	gemeente, eigenaren

4.3 Projecten deelgebied midden

DEELGEBIED MIDDEN					
proj.nr.	projectnaam	initiatiefnemers/ betrokkenen	maatregelen	planning	financiering
M 1	Sanering niet-cultuurhistorische bebouwing	gemeente, eigenaren	• inventariseren cultuurhistorische bebouwing in overleg met monumentenzorg • sloop/sanering	middellang	gemeente
M 2	Verplaatsing niet-tuinbouwgebonden activiteiten	gemeente, volkstui- vereniging, eigenaren	inrichting volkstuinten zie N1 uitruil gronden voor tuinbouw	middellang	gemeente, eigenaren
M 3	Stimuleren tuinbouwbedrijven	eigenaren, gemeente, DLG	kavelruil, stimuleren vollegrondstuinbouw	middellang	eigenaren, DLG
M 4	Natuurontwikkeling	gemeente, provincie, SBB, NM	zie Z 1 (N.B. Vergelijk gebied Lentevreugd tussen Wassenaar en Katwijk)	lang	pact?

4.4 Projecten deelgebied zuid

DEELGEBIED ZUID					
proj.nr.	projectnaam	initiatiefnemers/ betrokkenen	maatregelen	planning	financiering
Z 1	Natuurontwikkeling tussen Marcelisvaart en Duinvliet	gemeente, Erven, SBB, provincie, waterschap	• aankoop via Relatienota • vernatting door herstel historisch slotenpatroon • extensieve begrazing	lang	provincie, DLG
Z 2	Herstel voormalige vijvers Duinvliet	gemeente, SBB	• onderzoek oude watergangen en vijvers • uitgraven watergangen en vijvers	middellang	provincie, SBB, DLG
Z 3	Aanpassing beheer Duinvlietbos	gemeente, SBB	• aangepast beheer	kort	SBB
Z 4	Beheer graslanden	gemeente, SBB	• beheer afstemmen op gewenste natuurwaarden	kort	gemeente, SBB
Z 5	Aanplant Elzensingel langs tennisbaan	gemeente, SBB	• aanplant Elzensingel	kort	gemeente, SBB
Z 6	Aanleg voetpad	gemeente	• aanleg wandelpad van schelpen en leem	middellang	gemeente

BEGRIPPEN

Abiotisch	Behorend tot de niet levende natuur (lucht, water, bodem).
Beeldkwaliteit	Esthetische en belevingswaarde van het landschap.
Belevingswaarde	(Visuele) aantrekkelijkheid van het landschap voor de gebruiker/waarnemer.
Biotisch	Van de levende natuur.
Biotoop	Woongebied voor een groep van organismen.
Bodem	Het bovenste gedeelte van de aardkorst, opgebouwd onder invloed van organismen in wisselwerking met klimaat, reliëf en moedergesteente.
Duinrand	Overgang van duinen naar strandvlakte of geestgrond.
Duinrel	Gegraven duinbeek.
Ecologie	De wetenschap van de relaties tussen levende systemen en hun omgeving.
Ecologische hoofdstructuur	Verspreiding en onderlinge ruimtelijke samenhang van gebieden die voor het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden van belang zijn.
EHS	Ecologische hoofdstructuur (in Nederland).
Gebruikswaarde	Functionele en economische waarde.
Geestgrond	Afgegraven strandwal voor de bollenteelt (waterpeil 0.3 m-mv).
Gradiënt	Geleidelijke overgang in een gebied (terrein) van een bepaalde eigenschap, bijvoorbeeld droog-nat.
Infiltratie	Binnentreden van water in de bodem vanaf het maaiveld.
Kerngebied	Gebied dat door een aanwezige, hoge ecologische waarde als verbredingskern kan dienen voor soorten planten en dieren naar de omgeving van dat gebied.
Kwel	Het uittreden van grondwater aan het grondoppervlak of in waterlopen, via een opwaarts gerichte grondwaterstroming.
Landgoed/buitenplaats	Landschappelijke en functionele eenheid van bos, landbouw en woonhuis.
Landschap	Het waarneembaar deel van de aarde dat wordt bepaald door de onderlinge samenhang en wederzijdse beïnvloeding van de factoren klimaat, reliëf, water, bodem, flora en fauna, alsmede het menselijk handelen.

Landschappelijk streefbeeld/ inrichtingsvisie	Het gewenste beeld van het landschap opgebouwd uit gebruiks- en natuurfuncties.
Levensgemeenschap	Totaliteit van elkaar beïnvloedende, tot verschillende soorten behorende organismen tezamen gebonden aan een bepaald milieu.
Lintbebouwing	Door een weg of vaart aan elkaar geschakelde erven.
Milieu	Omgeving temidden en waarvan een organisme kan leven, bestaande uit de verzameling van uitwendige factoren als klimaat reliëf, bodem, water-huishouding en de invloeden van andere organismen, de mens inbegrepen.
Natuur	Spontaan ontstane milieus en levensgemeenschappen waar de beïnvloeding van de mens relatief gering is.
Natuurdoeltype	Een nagestreefde combinatie van abiotische en biotische kenmerken op een bepaalde ruimtelijke schaal.
Natuurontwikkeling	Activiteiten gericht op de ontwikkeling van natuurwaarden.
Plangebied	Het Westelijk Tuinbouwgebied Haarlem (zie plankaart).
Plas-dras zone	Natuurvriendelijke oever met geleidelijke overgang tussen land en water.
Reliëf	Geaccidenteerdheid van een terrein bepaald door de aanwezige hoogteverschillen en de steilte van de erbij behorende hellingen.
Stadslandbouw	Op de consument en diensten gerichte landbouw met recreatieve waarde; het uitbuiten van de wederzijdse voordelen van stad en landbouw.
Stadsnatuurpark	Stadspark met hoge natuurwaarde en natuurlijk beheer.
Stadsrand(zone)	Invloedgebied van de stad in het landelijke gebied met recreatievoorzieningen en kleinschalige bedrijvigheid.
Stedelijke contour	Planologische grens voor de stadsrand.
Strandvlakte	Zandige of venige laagte tussen strandwallen.
Strandwal	Zandige rug door de zee afgezet.
Structuur	Zichtbare ordening in het landschap.
Vegetatie/flora	Ruimtelijke massa van plantenindividuen, in samenhang met de plaats waar zij groeien en in de rangschikking die zij uit zichzelf (spontaan) hebben aangenomen.
Verbindingszone	Routes waarlangs organismen zich kunnen verplaatsen tussen voor die organismen geschikte gebieden.
Verloedering	Verromeling, achteruitgang in beeldkwaliteit en gebruikswaarde.
Zichtlijn	Vrij zicht tussen twee punten.

OVERZICHT LITERATUUR EN KAARTMATERIAAL

Literatuur

Bal, D. et al, 1995
Handboek natuurdoeltypen in Nederland

Bureau Van Empelen Van Aalderen Partners B.V.
Ontwerp omgeving bedrijfsbebouwing Alfred A. Thoolen jr. B.V. te Haarlem

Communicatieplan Landschapsbeheersplan Westelijk Tuinbouwgebied

Concept 1e deel Landschapsbeheersplan Westelijk Tuinbouwgebied

Dienst Landelijk Gebied, 1999
Begrenzingsplan Natuurontwikkeling binnenduinrand Noordzeekanaal-Zuid

Gemeente Haarlem
Parkenvisie van Haarlem

Gemeente Haarlem, 1990
Bestemmingsplan Tuinbouwgebied

Gemeente Haarlem, sector Natuur en Milieu afdeling Natuur en Landschap, 1991
Groenstructuurplan Haarlem, delen I t/m V

Gemeente Haarlem, 1992
Erfenis voor de toekomst; of, de ambities van Haarlem

Gemeente Haarlem, sector Natuur en Milieu en Afdeling Natuur en Landschap, 1993
Concept Landschapsbeheerplan Brouwersvaartgebied.

Gemeente Haarlem, 1995
Bestemmingsplan 1e herziening omgeving Zijlweg, partiële herziening nr. 3

Gemeente Haarlem, 1995
Perspectiefplan Haarlem Zuid-west

Gemeente Haarlem, projectgroep Recreatienota, 1997
Recreatienota Haarlem

Gemeente Haarlem, afdeling Natuur en Landschap, 1997
Meer Natuur in Haarlem

Gemeente Haarlem, 1999
Toekomstvisie Haarlem 2000-2010

Gewest Zuid-Kennemerland, 1997
Intergemeentelijk Structuurplan Zuid-Kennemerland

Marktplan Adviesgroep, 1999

Zuid-Kennemerland in toeristisch perspectief: Lokaal werk, samen sterk, inclusief bijlagenbundel.

Planopdracht Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied, 1997

Provincie Noord-Holland, 1998

Streekplan Kennemerland

Provincie Noord-Holland, 1998

Kerncijfers land- en tuinbouw Noord-Holland 1998

Provincie Noord-Holland, 1997

Boer en natuur. Beleidsnotitie voor de aanpak van het agrarisch natuurbeheer in de provincie Noord-Holland

Recreatienota Haarlem

Staatsbosbeheer Noord-Holland, 1986

Het landgoed Elswout, beheersplan 1987-1997

Staatsbosbeheer Holland-Utrecht

Landgoed Elswout. Monument van cultuurhistorie met rijke natuur.

Staring Centrum, 1992

Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 24-25 West, Zandvoort-Amsterdam.

Uittreksel kadastrale objecten gemeente Haarlem, 1997

Voorlopige voordracht van Gedeputeerde Staten bij het Ontwerp-Streekplan Kennemerland, 1998

Voorlopig concept Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied, februari 1999

Werkgroep Tuinbouwgebied, 1999

Standpunt met betrekking tot voorstel vernieuwen Minister Van der Leeuwbrug aan het Houtmanpad

Westhoff et al, 1970

Wilde planten, deel I

Wijkraad Ramplaankwartier, 1991

Het Brouwersvaartgebied, meer dan een bouwlocatie

Kaartmateriaal en foto's

- Eigendommenkaart Westelijk Tuinbouwgebied
- Historische Atlas Noord-Holland
- Luchtfoto's Westelijk Tuinbouwgebied
- Tuinbouwgebied, combinatie huidige situatie/kadastrale situatie/kaart van Nautz uit 1822
- Ontsluiting Tuinbouwgebied
- Overzichtskaart Tuinbouwgebied, huidige situatie (schaal 1:2.000)
- Overzichtskaart Tuinbouwgebied, overzicht waterlopen (oude sloten en huidige waterlopen)
- Overzichtskaart Tuinbouwgebied, recreatief (mede)gebruik paden
- Eigendommenkaart Westelijk Tuinbouwgebied, werkgroep, juli 1999
- Kaartmateriaal Werkgroep Tuinbouwgebied

COLOFON

Het Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied is opgesteld door:

Nieuwland Advies

Postbus 522

6700 AM Wageningen

tel. 0317-467246

fax. 0317-467200

e-mail: advies@nieuwland.nl

Vanuit het gebied waren de onderstaande personen betrokken bij het planproces.

Gemeente Haarlem

De heer W. van Leeuwen

Afdeling N & L

Mevrouw J. Willemsen

Afdeling N & L

De heer J. Post

Afdeling N & L

Mevrouw J. van Genderen

GMB

Mevrouw M. de Wit

Sector SB

De heer R. Fukken

Afdeling ROSV

Mevrouw M. Selten

Sector ESRC

Werkgroep Westelijk Tuinbouwgebied

De heer B. Hartendorf

Bouwbuuro West

De heer H.J. Brouwer

De heer W. van der Klis

De heer B. Hartgers

Mevrouw W. de Braal

De heer P. Kelder

De heer E.L. Weidmann

Eigenaren

De heer G. van Noort

Thoolen Internationaal BV

De heer J.A. Sassen

De heer A. Demmers

Nieuwland Advies

Mevrouw H.G. der Nederlanden

Mevrouw C. de Jong

De heer R.M. Siemens

De heer Th.J.M. de Bruin

Algemeen

Deze beschrijving richt zich op de bloembollen- en bloementeel. De bloembollenteelt is onder te verdelen in de bollenteelt en de broeierij.

In de bollenteelt worden bloembollen tijdens het seizoen geteeld voor de vermeerdering van bollen. In de broeierij worden in het winterseizoen bloembollen geforceerd in bloei getrokken voor de oogst van bloemen. Het belangrijkste bloembollengewas is tulp, gevolgd door narcis en hyacint. Daarnaast worden zomerbollen als gladiol en lelie geteeld.

In de bloementeel staat de productie van bloemen centraal. Deze bloemen komen voort uit bollen, knollen, zaad of vaste planten en kunnen zowel onder glas als in de open grond worden geteeld.

In Noord-Holland ligt de nadruk op de grootschalige bollenteelt op zand- en zandige kleigrond. In Nederland waren in 1997 bijna 3.000 (totaal ruim 19.500 ha) bollenteeltbedrijven, waarvan er ruim 1.500 in Noord-Holland gelegen waren. Van deze 1.500 bedrijven waren er in 1997 ruim 950 in bollenteelt gespecialiseerd. Deze bedrijven exploiteerden samen bijna 10.000 van de ruim 11.500 ha bollengrond in Noord-Holland. In Kennemerland, waartoe het Westelijk Tuinbouwgebied hoort, bestond in 1997 het merendeel van het areaal tuinbouw (in totaal ruim 1.000 ha) uit bollenteeltbedrijven. Veel bedrijven in deze regio leggen zich toe op het broeien van bolbloemen. Er werden in 1997 511 miljoen stuks tulpenbollen gebroeid in Noord-Holland, waarvan circa 75 miljoen stuks in de regio Kennemerland (in 1996 nog ruim 100 miljoen stuks).

In het Westelijk Tuinbouwgebied zijn ongeveer 10 agrariërs actief. Vier van hen hebben ook daadwerkelijk een bedrijfscenrum in het gebied. Om een beeld te krijgen van de landbouwkundige situatie in het Westelijk Tuinbouwgebied, zijn verschillende grondgebruikers geïnterviewd. Bovendien is met de rentmeester van de erven Luden en met Staatsbosbeheer gesproken.

In het Westelijk tuinbouwgebied zijn volgens het Bestemmingsplan Tuinbouwgebied 3 bedrijven 'plantenbollen-snijbloemen' en 3 'tuinbouw-snijbloemen' gelegen. Daarnaast is 1 bollen im- en exporteur actief in het gebied. De oppervlakte die bij deze bedrijven in gebruik is, is niet bekend (alleen gegevens beschikbaar over oppervlakte in eigendom in plangebied, geen informatie over losse huur, pacht en/of eigendommen buiten het gebied).

In 1997 werd in de bollenteelt, ondanks een areaaluitbreiding ten opzichte van voorgaande jaren, geen toename van het gemiddelde gezinsinkomen geregistreerd. Dit komt door relatief snellere groei in de stijging van de kosten per ha ten opzichte van de opbrengsten. (Bron: Kerncijfers land- en tuinbouw Noord-Holland 1998). De grondprijs voor een m² bollengrond zou naar inschatting van de WLTO tussen de f 20,- tot f 40,- per m² moeten zijn. Grond is echter schaars in het Westelijk Tuinbouwgebied en als gevolg van speculatie liggen de grondprijzen in het gebied op een veelvoud van het door de WLTO genoemde bedrag.

Bedrijfsomvang

In de bollen- en bloementeel is een grote verscheidenheid aan bedrijfsvormen zichtbaar. De vele bedrijfsvormen kenmerken zich door een grote verscheidenheid in intensiteit. Of een ondernemer werkzaamheden heeft die een volwaardige dagtaak en inkomen opleveren (voorwaarden voor een volwaardig bedrijf) hangt af van de bedrijfsopzet.

Een bollenteeltbedrijf kan volwaardig zijn met een minimale bedrijfsomvang van 5 ha.

Gespecialiseerde bollenteeltbedrijven hebben vaak een veel grotere omvang: een deel van het land wordt dan

vaak als los land bijgehuurd.

Om ook in de wintermaanden werkzaamheden te hebben is een volwaardig bedrijf vaak ook actief in de broeierij. Eén arbeidskracht kan in de winter circa 300.000 tulpen broeien. Dat betekent dat een gemiddeld bedrijf met 5 ha bollenteelt en een broeierij van minimaal 300.000 tulpen kan worden aangemerkt als volwaardig bedrijf.

In Noord-Holland signaleert de WLTO echter een bandbreedte aan volwaardige bedrijven van 1,5 ha tot 25 ha. Dit is te verklaren door een hoge intensiteit van de teelten op in oppervlak kleine bedrijven en een extensieve opzet van in oppervlak grote bedrijven. Ook komen veel mengvormen voor (van bollenteelt, bloementeelt en broeierij). De intensiteit van een bedrijf neemt toe wanneer de oppervlakte glas toeneemt of de geteelde gewassen een hogere opbrengst per m² hebben. Ook in de broeierij is een verschil in intensiteit mogelijk. De broeierij zal in het algemeen onder glas plaatsvinden, in de volle grond of in kisten. De broei in kisten is veel intensiever: per oppervlakte worden 6 à 7 maal bloemen getrokken in tegenstelling tot 1 à 3 maal in de vollegrond afhankelijk van de mate van verwarming.

Ook bij bedrijven met bloementeelt is de benodigde oppervlakte voor een volwaardig bedrijf afhankelijk van de intensiteit van de teelt. Een richtlijn voor de grens tussen intensief en extensief is een opbrengst van de buitenbloemen van f 10,-/m². Bedrijven met intensieve gewassen kunnen volwaardig zijn vanaf 1 ha. Op bloementeeltbedrijven is kasruimte nodig om werkzaamheden te hebben gedurende het hele jaar. Hierdoor kan de bloemenoogst worden vervroegd of verlaat. Ook wordt dit glas veelal gebruikt om in de winter broeierij mogelijk te maken op het bedrijf. Alleen wanneer andere bedrijfsactiviteiten zoals verwerking van vaste planten, of de oogst van snijheesters voor de tak plaatsvinden, is een kas niet noodzakelijk om een volwaardig bedrijf te kunnen voeren.

Bedrijfsruimten

Voor een bloembollenbedrijf is bedrijfsruimte nodig voor de stalling van machines, de opslag van bloembollen, de verwerking en het pellen van de bollen en voor koel- en preparatiecellen. Een richtlijn voor de omvang van de bedrijfsruimte is 200-250 m² per ha inclusief celruimte. Broeierij vindt op bloembollenbedrijven vaak plaats in schuurkassen. Dit zijn bedrijfsgebouwen die geheel of gedeeltelijk zijn voorzien van een glazen dak. Dit deel dient in de winter voor broeierij en in de zomer voor bedrijfsruimte.

Voor (buiten)bloementeeltbedrijven is de benodigde bedrijfsruimte kleiner. De ruimte zal variëren tussen de 150 en 300 m² per bedrijf en moet plaats bieden aan machines, verwerking van bloemen en een koelcel. Op sommige bedrijven is de bedrijfsruimte geïntegreerd in de kas.

Kassen

Zowel vaste glazen kassen, rolkassen, foliekassen als folietunnels komen voor. In de bloementeelt wordt glas gebruikt voor het vervroegen of verlaten van de oogst van bloemen. Ook wordt op veel bloementeeltbedrijven in de winter het glas gebruikt voor de broeierij. Rolkassen zijn op rails verrijdbare kassen van 200 tot 500 m² die op meerdere standen (plaatsen) kunnen staan waardoor spreiding in de bloei, en daarmee in inkomsten en arbeid, mogelijk is. De oppervlakte aan benodigde kasruimte hangt sterk af van de bedrijfsopzet en varieert van enkele honderden tot enkele duizenden vierkante meters. De totale oppervlakte aan vaste glazen kassen, foliekassen en rolkassen op een bedrijf is meestal volgens het bestemmingsplan beperkt.

Locatie van bedrijfsruimten en kassen

Voor de meest doelmatige exploitatie van een bloembollen- of bloementeeltbedrijf is een concentratie van gebouwen op het bedrijfscentrum gewenst.

Milieu

Aan bollengrond worden speciale eisen gesteld: vrij van ziekten, zand-/zandige klei en een constant waterpeil van circa 50 - 60 cm beneden maaiveld.

Gewasbescherming is in de bloemen- en bollenteelt belangrijk. De behoefte aan niet met ziekten besmette grond heeft in Noord-Holland voor het verschijnsel 'reizende bollenkraam' gezorgd. Jaarlijks wisselen bollentelers een deel van hun gronden om zo weer 'schone' grond te kunnen betelen.

Biologische teelt

In de biologische landbouw, en dus ook in de biologische bloembollenteelt, worden geen gewasbeschermingsmiddelen en kunstmest gebruikt. De biologische bloembollenteelt is in 1992 gestart met 0,35 ha op twee bedrijven in de provincie Noord-Holland. De biologische teelt van bloembollen is geleidelijk gegroeid naar 17 ha bij 13 bedrijven in het seizoen 1999/2000. De teelt vindt voornamelijk plaats bij biologische akkerbouwers en bij enkele bloembollentelers in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland.

De arbeidsbehoefte op biologische bedrijven is groter dan op niet-biologische bedrijven. Dit hangt samen met biologische bestrijding van ziekten en plagen in plaats van chemische bestrijding. Hierdoor variëren de opbrengsten in de biologische teelt meer dan in de niet-biologische teelt.

De ruimtelijke opzet en randvoorwaarden van biologische bedrijven verschillen niet van die van niet-biologische bedrijven.

Bronnen

Naast kennis aanwezig bij de landbouwspecialisten van Nieuwland Advies is gebruik gemaakt van de 'Kerncijfers land- en tuinbouw Noord-Holland 1998' en een tekst van mevrouw. C. Hubers (economische zaken, gemeente Haarlem). Tevens is contact gezocht met de heer Willemsens van de WLTO.

Voor het Westelijk Tuinbouwgebied zijn op provinciaal en lokaal niveau verschillende beleidsuitspraken gedaan. Een overzicht van de belangrijkste beleidsstukken volgt hieronder.

1. Provinciaal beleid

De belangrijkste en meest recente beleidsstukken op provinciaal niveau zijn het Streekplan Kennemerland en het Begrenzingsplan Natuurontwikkeling binnenduinrand Noordzeekanaal-zuid.

Streekplan Kennemerland

Uit het Streekplan Kennemerland zijn voor het Westelijk Tuinbouwgebied de uitspraken van belang die betrekking hebben op:

- stedelijke contour,
- waarden voor het gebied (landschap, natuur, cultuurhistorie),
- functies voor het gebied.

Contouren stedelijk gebied

Met de contouren voor het stedelijk gebied geeft het Streekplan een stedenbouwkundige en landschappelijke afronding in de (verre) toekomst. Buiten de contouren mag geen verdere verstedelijking plaatsvinden.

Verstedelijking buiten de contouren is uitsluitend en in beperkte mate toegestaan als:

- de woonbebouwing samenhangt met de (agrarische) functie van het buitengebied,
- sprake is van sanering van vrijkomende (agrarische) bedrijfsgebouwen,
- reeds bestaande, ruimtelijk ongewenste situaties worden opgeheven.

Het Westelijk Tuinbouwgebied ligt in zijn geheel buiten de stedelijke contour vanwege het waardevolle karakter uit oogpunt van natuur en landschap. Buiten deze contour wordt in overleg tussen provincie en gemeente bekeken in hoeverre stadsrandactiviteiten toelaatbaar zijn.

Landschappelijke waarden in de binnenduinrand

Het Streekplan geeft aan dat het karakter van de open graslanden dient te worden behouden. Dit kan door de inzet van de Relatienota en door het planologisch vastleggen in bestemmingsplannen.

De provincie voert een terughoudend beleid op het punt van verstedelijking. Verstedelijking is niet mogelijk, tenzij het gebeurt in de vorm van nieuwe buitenplaatsen. Het behoud van aanwezig graslanden en landgoederen en het herstel van (half)natuurlijke binnenduinrandlandschappen staat voorop.

Landgoederen zullen met name ontwikkeld kunnen worden aan stadsranden en gebieden waar sprake is van sanering van glastuinbouw, milieu of herbestemming van agrarische of industriële bedrijven.

Natuurwaarden: water in de binnenduinrand

Het Streekplan geeft aan dat het duinrelsysteem naar onder andere de Leidsevaart zal worden hersteld om de toename van kwel door de verminderde drinkwaterwinning in de duinen af te kunnen voeren. Bergingsvijvers worden aangelegd, veelal in combinatie met de ontwikkeling van natte natuurgebieden. De te herstellen duinrellen dienen planologisch te worden vastgelegd.

Cultuurhistorische waarden in de binnenduinrand

De provincie Noord-Holland is een cultuurhistorische waardenkaart aan het ontwikkelen. Vooruitlopend op deze kaart onderscheidt het Streekplan het Westelijk Tuinbouwgebied als historisch-landschappelijk vlak met een hoge waarde. De Zijlweg, de Brouwersvaart, de Rollandslaan/Vlaamseweg en de Duinvlietweg zijn

historisch-landschappelijke lijnen met een hoge waarde. Met name de bewust ontworpen zichtlijn tussen het landgoed Elswout en de Oude Sint Bavo in Haarlem is van belang.

De open strandvlakten vormen een belangrijk dragend onderdeel van de algehele cultuurhistorische waarde van het gebied. Waar deze strandvlakten nog open zijn, moeten deze open blijven.

Functies: de agrarische sector in de binnenduinrand-zuid

Het Westelijk Tuinbouwgebied zal de functie van agrarisch productiegebied kunnen behouden. De agrarische functie wordt ingepast in een natuur- en landschapsfunctie met recreatief medegebruik. Bij de uitvoering van het beleid moet rekening worden gehouden met 45 ha natuurontwikkeling in het kader van de Relatienota. In het Begrenzingenplan Noordzeekanaal-Zuid (1999) is aangegeven dat in het Westelijk Tuinbouwgebied 18 ha Relatienotagebied begrensd is.

Begrenzingenplan Natuurontwikkeling binnenduinrand Noordzeekanaal-Zuid

Tot het begrenzingenplan horen drie deelgebieden, waarvan het deelgebied Elswout in het Westelijk Tuinbouwgebied ligt. De begrensde percelen van het natuurontwikkelingsgebied Elswout vormen samen met de graslanden van Staatsbosbeheer en percelen van de gemeente Haarlem een eenheid.

Belangrijkste uitspraken zijn:

- met behulp van inrichtingsmaatregelen kan het gebied worden ingericht als botanisch waardevol gebied,
- het creëren en behouden van de openheid staat voorop, zodat het doorzicht van Haarlem richting landgoed Elswout behouden blijft.

Kennemerzoomplan (concept)

Als uitwerking van het Streekplan werkt de provincie Noord-Holland, in het kader van het gebiedsgericht beleid, aan een plan voor het Nationaal Park Kennemerduinen. De hoofddoelstellingen die de provincie hiervoor heeft, zijn:

- ontwikkeling en herstel van de landschappelijke kwaliteit,
- ontwikkelingen en herstel van de natuurkwaliteit, water en ecologische verbindingzones,
- ontwikkeling recreatief medegebruik.

Delen van de binnenduinrand kunnen in het Nationaal Park worden opgenomen.

2. Lokaal beleid

Op lokaal niveau is het Bestemmingsplan Westelijk Tuinbouwgebied het belangrijkste, met name omdat dit de handhaving kan regelen. Maar ook in andere plannen zijn uitspraken gedaan over het Westelijk Tuinbouwgebied. Zij worden hieronder kort genoemd.

Bestemmingsplan Tuinbouwgebied

In het bestemmingsplan zijn zichtrelaties/richtlijnen een belangrijk uitgangspunt voor de inrichting. Verder blijft de agrarische betekenis van het Westelijk Tuinbouwgebied van belang. Vandaar de hoofdaanduiding: agrarisch gebied met landschappelijke betekenis. De bestaande weidegronden ten zuiden van de Marcellisvaart hebben de bestemming: weide met landschappelijke betekenis. Ze worden als zodanig gehandhaafd.

In het bestemmingsplan is voorgesteld de recreatieve betekenis te vergroten door het gebied beter toegankelijk te maken voor voetgangers en eventueel fietsers. Volkstuinen kunnen op sommige plaatsen bijdragen aan de belevingswaarde. Voorkomen moet worden dat bouwsels van te grote hoogte en omvang voor verrommeling zorgen.

Uitbreiding van overige niet-agrarische functies binnen het Westelijk Tuinbouwgebied zijn volgens het

bestemmingsplan ongewenst en moeten worden tegengegaan. Bepaalde afwijkingen op het bestemmingsplan zijn door Kroonbesluiten vastgelegd.

Bestemmingsplan Brouwersvaartgebied

Voor het Brouwersvaartgebied is een nieuw bestemmingsplan in ontwikkeling dat ruimte biedt aan natuurontwikkeling en recreatieve voorzieningen (manege, volkstuinten, fietspad).

In de plangroep is afgesproken dat het Landschapsbeheerplan Westelijk Tuinbouwgebied uitgangspunt is bij de opstelling en uitwerking van het bestemmingsplan Brouwersvaartgebied.

Stadsdeelperspectiefplan Haarlem Zuidwest

Voor de ontwikkeling van Haarlem Zuidwest zijn in het Perspectiefplan Zuidwest keuzen gemaakt die voor het gehele stadsdeel Zuidwest gelden. Over het Tuinbouwgebied in het bijzonder zegt het Perspectiefplan het volgende:

'Het Tuinbouwgebied zou zijn open karakter moeten behouden of het groen karakter zou hier moeten worden versterkt door afname van het aantal gebouwen. Het open gezicht op Elswout, Duinvliet en de duinenrij kan daarmee worden behouden of verder verbeterd. Woningbouw moet er dus niet plaatsvinden. Mogelijk zouden de bestaande paden door de bollenvelden kunnen worden verbeterd of uitgebreid en kan er een goed fietspad komen.'

Het Perspectiefplan geeft aan dat het Tuinbouwgebied onderdeel is van de strandvlakte die deel uitmaakt van de noord-zuid gerichte EHS van Nederland. In oostelijke richting moet de strandvlakte een (ecologische) verbinding met de stadsparken houden. Tuinbouw en veeteelt vindt plaats volgens strenge milieunormen.

Recreatienota

In de Recreatienota Haarlem is het Westelijk Tuinbouwgebied aangegeven als een Recreatief Concentratie Gebied (RCG) van lokaal niveau. De aanduiding lokaal heeft betrekking op het herkomstgebied van de gebruikers.

De gemeente definieert een Recreatief Concentratie Gebied als: 'Elk aaneengesloten gebied waar (door de aard van de voorzieningen) het recreatief gebruik een van de voornaamste functies is'.

De recreatienota geeft twee oost-west routes:

- Westelijk Tuinbouwgebied-Binnenstad-Veerpolder,
- Westelijk Tuinbouwgebied-Haarlemmerhout-Noordelijke schil Schalkwijk-Reinaldapark-Zuiderpolder.

Knelpunten in deze routes zijn de toegankelijkheid van het Westelijk Tuinbouwgebied voor fietsers en de doorsteek bij de Westelijke Randweg.

